Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

36 850 **Najaarsnota 2025**

Nr. 1 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN**
Ontvangen 28 november 2025

INHOUDSOPGAVE

1	**Najaarsnota 2025**	**3**
1.1	Inleiding	3
1.2	Het uitgavenbeeld	3
1.3	Het inkomstenbeeld	12
1.4	Overheidssaldo en overheidsschuld	15
2	**Bijlagen bij de Najaarsnota**	**16**
	Bijlage 1: Budgettaire kerngegevens	16
	Bijlage 2: Verticale Toelichting	17
	Bijlage 3: Volledige belasting- en premieontvangsten	98

1 NAJAARSNOTA 2025

1.1 Inleiding

Deze Najaarsnota geeft de laatste stand van zaken van de uitgaven, inkomsten en EMU-saldo en -schuld voor het begrotingsjaar 2025. Het gaat om wijzigingen die zich voordoen in 2025 sinds de Miljoenennota 2026.

Naast de Najaarsnota worden ook de daarmee samenhangende tweede suppletoire begrotingswetten aangeboden aan het parlement. Dit is het laatste moment in het jaar waarop het parlement wordt geïnformeerd over uitvoering van de lopende begroting.

1.2 Het uitgavenbeeld

1.2.1 Kadertoets

Het kabinet stuurt op het uitgavenkader dat voor ieder jaar van de meerjarenperiode is vastgesteld. Het uitgavenkader geeft de maximale ruimte weer voor uitgaven en hoeft niet volledig benut te worden. De kadertoets laat zien of het verwachte uitgavenniveau binnen het vastgestelde uitgavenkader blijft. Tabel 2.1 toont de kadertoets voor het lopende jaar, met daarin de wijzigingen ten opzichte van de Miljoenennota 2026.

Het kabinet heeft in de begroting van 2025 rekening gehouden met 7,1 miljard euro aan onderuitputting. Hiervan is 4,1 miljard euro in=uittaakstelling en 3 miljard euro aanvullende onderuitputting. De in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting dient gaandeweg het jaar te worden ingevuld met onderuitputting of meevallers. Bij de Miljoenennota 2026 is 1,1 miljard euro hiervan ingevuld. Bij de Najaarsnota wordt 1,4 miljard euro ingevuld. Dit betekent dat nog 4,6 miljard euro resteert bij het Financieel Jaarverslag van het Rijk (FJR). Het is onzeker of de in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting volledig worden ingevuld. Als dit niet het geval is, leidt dit tot een verslechtering van het EMU-saldo.

Het uitgavenkader wordt bij de Najaarsnota onderschreden met 3,1 miljard euro. Deze onderschrijding wordt onder andere veroorzaakt door kasschuiven naar latere jaren die bij de Miljoenennota 2026 hebben plaatsgevonden. Het uitgavenkader is meerjarig over de kabinetsperiode sluitend. Daarmee leidt de onderschrijding van het uitgavenkader in 2025 niet tot extra budgettaire ruimte. Daarnaast kunnen de uitgaven hoger uitkomen indien de resterende ingeboekte onderuitputting onvoldoende wordt ingevuld.

Tabel 2.1 Kadertoets		
	(in miljarden euro, min = onderschrijding)	2025
1	**Uitgavenkader bij Miljoenennota 2026**	**426,1**
2	**Over/onderschrijding uitgavenkader bij Miljoenennota 2026 (=5-1)**	**– 3,1**
	Aanpassingen van het uitgavenkader naar aanleiding van:	
3	WW en Ziektewet	0,1
4	**Uitgavenkader bij Najaarsnota 2025**	**426,2**
5	**Kaderrelevante uitgaven bij Miljoenennota 2026**	**422,9**
	Uitgavenmutaties met aanpassing van het uitgavenkader:	
6	Totaal aanpassing uitgavenkader (3)	0,1
	Uitgavenmutaties met beslag op budgettaire ruimte:	
	Kaderrelevant	
7	EU-afdrachten (incl. invoerrechten)	0,1
8	Bewaken en beveiligen	– 0,1
9	Boetes en transacties	0,0
10	Afpakken	0,3
11	Rente studiefinanciering	0,0
12	Asiel	– 0,3
13	Uitvoeringsinformatie VWS	0,0
14	Uitvoeringsinformatie SZW	0,1
15	Corona	– 0,2
16	Onderuitputting	– 1,2
17	Invulling in=uittaakstelling	1,4
18	Overig	– 0,1
19	**Uitgaven bij Najaarsnota 2025 (=5 t/m 18)**	**423,1**
20	**Over/onderschrijding uitgavenkader bij Najaarsnota 2025 (=19-4)**	**– 3,1**

Uitgavenmutaties met aanpassing van het uitgavenkader

3. WW en Ziektewet

Op basis van realisatiegegevens zijn de uitgaven van de werkloosheidsuitkeringen en de Ziektewet bijgesteld op de SZW-begroting. De hogere uitgaven aan de WW worden onder andere veroorzaakt door een hogere gemiddelde uitkeringshoogte en een lagere uitstroom dan verwacht. Conform de begrotingsregels wordt hiervoor het uitgavenkader gecorrigeerd.

Uitgavenmutaties met beslag op de budgettaire ruimte

7. EU-afdrachten (incl. invoerrechten)

Op basis van de derde aanvullende Europese begroting van 2025 (DAB3) worden hogere ontvangsten uit invoerrechten en boete-inkomsten op EU-niveau verwacht. Dit leidt tot een verwachte verlaging van de Nederlandse BNI-afdracht met circa 158 miljoen euro. Ook stelt de Europese Commissie het betalingenniveau van de EU-begroting naar boven bij. Hierdoor stijgt de raming van de Nederlandse BNI-afdracht met 155 miljoen euro. Daarnaast is de perceptiekostenvergoeding met 54 miljoen euro naar beneden bijgesteld door een verlaging van de raming van de invoerrechten. Netto leidt dit tot een verhoging van de EU-afdrachten met 51 miljoen euro.

8. Bewaken en beveiligen

Er is een meevaller van circa 57 miljoen euro op het budget voor bewaken en beveiligen bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). Dit komt onder andere doordat de uitgaven bij ketenpartners achterblijven.

9. Boetes en transacties
Op basis van de realisatie wordt bij boetes en transacties rekening gehouden met een tegenvaller van circa 40,2 miljoen euro. Er is sprake van een daling in het aantal boetes, waardoor de raming voor de opbrengsten uit boetes naar beneden is bijgesteld.

10. Afpakken
Bij afpakken wordt rekening gehouden met een tegenvaller van circa 292,4 miljoen euro. Deze tegenvaller wordt voornamelijk veroorzaakt door het uitblijven van grote schikkingen.

11. Rente studiefinanciering
Uit actuele realisatiegegevens van DUO blijkt dat de rente inkomsten van studiefinanciering lager uitvallen dan geraamd. Dit leidt tot een tegenvaller van 5 miljoen euro. Deze bijstelling wordt onder andere veroorzaakt doordat oud-studenten eerder aflossen en daardoor ook minder rente betalen.

12. Asiel
De meevaller op asiel wordt grotendeels veroorzaakt door een lagere asielinstroom dan verwacht bij de Voorjaarsnota 2025. Hierdoor ontstaat bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een meevaller van circa 224 miljoen euro, bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) een meevaller van circa 87 miljoen euro en bij Stichting Nidos (voor de opvang van alleenstaande minderjarige vluchtelingen) een meevaller van circa 82 miljoen euro. Daarnaast is er een meevaller van circa 30 miljoen euro doordat de spreidingswetbonussen niet volledig in 2025 tot betaling komen en een meevaller van circa 15 miljoen euro op diverse onderdelen binnen het versterken van de asielketen. Tot slot is er sprake van een tegenvaller van circa 160 miljoen euro bij de IND vanwege een extra benodigde bijdrage aan de voorziening voor dwangsommen.

13. Uitvoeringsinformatie VWS
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut worden de uitgaven in de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige zorg (Wlz) buiten contracteerruimte per saldo met circa 47,3 miljoen euro naar beneden bijgesteld. In de Zvw gaat het om een per saldo meevaller van circa 23,1 miljoen euro. De meest omvangrijke meevallers deden zich voor op de apotheekzorg (-45,3 miljoen euro) en de geriatrische revalidatiezorg (-25,9 miljoen euro). De voornaamste tegenvallers deden zich voor op de medisch-specialistische zorg (63,3 miljoen euro) en de paramedische zorg (17,2 miljoen euro). In de Wlz is er een per saldo meevaller van circa 24,2 miljoen euro. Deze onderschrijding ontstaat door meevallers op de beheerskosten (-30,5 miljoen euro) en op de eigen bijdrage (-3,8 miljoen euro) en een tegenvaller op Wlz buiten contracteer-ruimte van 10,1 miljoen euro.

14. Uitvoeringsinformatie SZW
De uitkeringsregelingen op de SZW begroting zijn bijgesteld. Dit leidt per saldo tot 61 miljoen euro hogere kaderrelevante uitgaven. De grootste tegenvallers komen voort uit de Ziektewet (ZW) en de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA), onderdeel van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA).

15. Corona
Op coronamiddelen is 155 miljoen euro aan onderuitputting. Dit betreft voornamelijk 210 miljoen euro aan meevallers op de VWS-begroting, waaronder ontvangsten als gevolg van de afrekening van de

SPUK Covid GGD'en, de SPUK versterking GGD'en en de afrekeningen van de rioolwatersurveillance door waterschappen (-106 miljoen euro), een afrekening op de bijdrage RIVM (circa -49 miljoen euro) en vrijvallende middelen door minder kosten aan juridische procedures vanuit de covidpandemie (-27 miljoen euro). Daarnaast is er sprake van enkele tegenvallers, waaronder een tegenvaller van 36 miljoen euro op de geraamde terugvorderingen bij de regeling Tegemoetkoming vaste lasten (TVL) en een nadeelcompensatie van 25 miljoen euro op de vergoeding voor de Nertsenhouderij naar aanleiding van uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBp).

16. Onderuitputting
De onderuitputting op de departementale begrotingen bedraagt circa 1,2 miljard euro. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 1.2.3.

17. Invulling in=uittaakstelling
De invulling van de in=uittaakstelling bedraagt circa 1,4 miljard euro. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 1.2.2.

18. Overig
De post Overig bevat het saldo van de resterende uitgavenmutaties op de departementale begrotingen.

1.2.2 Invulling in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting

De afgelopen jaren is sprake van een stijgende trend in de hoogte van de onderuitputting op de departementale begrotingen. Om de begroting meer realistisch te maken heeft het voorgaande kabinet aanvullende onderuitputting van 3,0 miljard euro in 2025 ingeboekt. Samen met de in=uittaakstelling van 4,1 miljard euro houdt de begroting rekening met 7,1 miljard euro onderuitputting in 2025. De in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting moet gaandeweg het jaar worden ingevuld met onderuitputting of andere meevallers. Bij de Miljoenennota 2026 is reeds 1,1 miljard euro ingevuld.

De in=uittaakstelling wordt bij de Najaarsnota met circa 1,4 miljard euro ingevuld. Deze 1,4 miljard euro bestaat uit (i) de onderuitputting op departementale begrotingen (circa 1,2 miljard euro) en (ii) het saldo van de generale mee- en tegenvallers en uitvoeringsinformatie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (circa 0,2) miljard euro). Hiermee resteert circa 4,6 miljard euro aan openstaande in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting die bij het Financieel Jaarverslag van het Rijk nog moet worden ingevuld. Het bedrag dat aan het eind van het jaar niet ingevuld wordt, leidt tot een saldoverslechtering in 2025. Tabel 1.2.2 toont het totaaloverzicht van de in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting in 2025.

De invulling van de in=uittaakstelling met 1,4 miljard euro blijft achter ten opzichte van de ingeboekte in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting (6,0 miljard euro). Bij het Financieel Jaarverslag van het Rijk zal duidelijk worden in hoeverre de resterende in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting gelijk is aan de daadwerkelijk gerealiseerde onderuitputting.

Tabel 1.2.2 Invulling in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting	
In miljarden euro (+ is saldoverslechterend)	2025
1. Stand In=uit-taakstelling en aanvullende onderuitputting MJN 2026	– 6,0
2. Invulling in=uit-taakstelling NJN 2025	1,4
Openstaande in=uit-taakstelling en aanvullende onderuitputting NJN 2025 (1 en 2)	– 4,6

Uitleg werking in=uittaakstelling
De in=uittaakstelling is de tegenhanger van de eindejaarsmarge. De eindejaarsmarge is bedoeld om ondoelmatige besteding van middelen aan het einde van het jaar te voorkomen door onbestede middelen (deels) naar het volgende jaar door te schuiven. Hiervoor geldt een maximum van 1% van de totale begroting. Begrotingsfondsen zoals het Defensiematerieelbegrotingsfonds, het Deltafonds en het Mobiliteitsfonds kennen een 100% eindejaarsmarge.

Om te voorkomen dat het uitgavenkader in het volgende jaar wordt overschreden door de uitkering van de eindejaarsmarge, wordt in dat jaar tegelijkertijd een even grote taakstelling ingeboekt, de zogenaamde in=uittaakstelling. Hierdoor levert het doorschuiven van middelen via de eindejaarsmarge dus geen extra middelen op in het jaar waarnaar wordt doorgeschoven. De in=uittaakstelling kent geen concrete invulling, maar wordt gaandeweg het jaar ingevuld. De invulling kan bestaan uit onderuitputting of andere meevallers.

1.2.3 Onderuitputting per begroting

De onderuitputting bij de Najaarsnota bedraagt circa 1,2 miljard euro. Dit is exclusief mee- en tegenvallers op generale dossiers en de uitvoeringsinformatie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De meeste onderuitputting doet zich voor op de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In tabel 1.2.3 wordt de onderuitputting per begroting toegelicht.

Tabel 1.2.3 Onderuitputting per begroting	
Bedragen in miljoenen euro (+ is saldoverslechterend)	2025
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	– 450
Financiën	– 307
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	– 227
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	– 145
Justitie en Veiligheid	– 110
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	– 94
Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	– 64
Aanvullende Post	– 49
Defensie (incl. DMF)	– 40
Klimaat en Groene Groei (incl. KF)	– 24
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	– 21
Algemene Zaken	– 5
Asiel en Migratie	– 2
Buitenlandse Zaken	– 1
Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp	0
Economische Zaken (incl. NGF)	33
Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)	258
Totaal	**– 1.250**

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Op de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is circa 450 miljoen euro aan onderuitputting. De voornaamste oorzaak ligt bij het Groningen dossier van 421 miljoen euro, onder andere veroorzaakt door gedragseffecten in de keuze voor schadeafhandeling door de bewoners en het nog uitwerken van beleidskaders door het IMG. Daarnaast wordt er in 2025 30 miljoen euro minder aan publieke schulden van toeslagengedupeerden van de kinderopvangtoeslag kwijtgescholden dan verwacht.

Financiën
De 307 miljoen euro aan onderuitputting op de Financiën begroting zit grotendeels bij de middelen voor Toeslagen Herstel (circa 302 miljoen euro). Dit komt met name doordat de uitvoering van de aanvullende schaderoutes en de betalingen van de wettelijke rente minder snel verlopen dan eerder verondersteld (circa 257 miljoen euro).

Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Op de begroting van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is er per saldo 227 miljoen euro aan onderuitputting. Deze onderuitputting ontstaat door 251 miljoen euro aan onderschrijding en 24 miljoen euro aan overschrijding. Een groot deel van de onderschrijding wordt veroorzaakt door hogere ontvangsten (per saldo 102 miljoen euro). Dit betreft voornamelijk ontvangsten wegens de afbouw van de begrotingsreserve voor de stimuleringsregeling wonen en zorg (-50 miljoen euro) en hoge terugontvangsten op de specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (-26 miljoen euro). Ook zijn er nog diverse grotere meevallers. Zo valt er door vertraging 16 miljoen euro vrij op de uitgavenbudgetten voor ZonMw en worden de verwachte uitgaven voor de subsidieregeling voor onverzekerbare vreemdelingen met 12 miljoen euro naar beneden bijgesteld op basis van de meest recente prognose van het CAK.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Op de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is 145 miljoen euro aan onderuitputting. De onderuitputting bestaat onder meer uit 54 miljoen euro op verschillende Nationaal Groeifonds (NGF) projecten, waaronder LLO-katalysator (31 miljoen euro) en Npuls (18 miljoen euro). Dit komt door beschikkingen die niet meer konden plaatsvinden in 2025 en doorschuiven naar 2026. Daarnaast hebben minder (oud-)studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd dit jaar een tegemoetkoming ontvangen (15 miljoen euro). Dit komt doordat zij nog niet aan de diplomaeis hebben voldaan. Het recht op de tegemoetkoming blijft bestaan als ze alsnog binnen de termijn aan deze eis voldoen. Ook is er minder gebruik gemaakt van de aanvullende beurs dan geraamd. Dit resulteert in een meevaller van 10 miljoen euro. Verder is er onderuitputting op verscheidene opdrachten aan het voortgezet onderwijs (12 miljoen euro) en op Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid.

Justitie en Veiligheid
Op de begroting van Justitie en Veiligheid is circa 110 miljoen euro onderuitputting. Er is een meevaller bij rechtsbijstand als gevolg van minder afgegeven toevoegingen voor asiel en civiele zaken (56 miljoen euro). Ook is het gereserveerde budget voor het uitvoeren van de hogere taaleis bij naturalisatie niet uitgegeven en zijn middelen bestemd voor keteneffecten van investeringen in politie in 2025 niet nodig gebleken. Hierdoor ontstaat in totaal een meevaller op artikel nog onverdeeld van circa 22 miljoen euro. Daarnaast is er vertraging opgetreden bij het project Vernieuwing Missiekritische Communicatie (VMX) (circa 16 miljoen euro) en hebben

onder andere vertraagde wetgevingstrajecten en vertraging bij de ketenpartners geresulteerd in minder besteding (27 miljoen euro) bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Ook zijn er enkele tegenvallers, waaronder bij het invullen van de apparaatstaakstelling (circa 28 miljoen euro).

Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Op de VRO-begroting is sprake van circa 94 miljoen euro onderuitputting. De Wet Regie op de Volkshuisvesting is aangehouden in de Eerste Kamer. De (structurele) middelen die hiervoor gereserveerd staan op de VRO-begroting vallen daarom vrij voor 2025 (circa 37 miljoen euro). Daarnaast zijn er minder aanvragen geweest vanuit gemeenten voor de Woningbouwimpuls, een deel van de middelen uit tranche 2025 op de VRO-begroting vallen hierdoor vrij (57 miljoen euro).

Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Op de begroting van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur is circa 64 miljoen euro onderuitputting gerealiseerd. Op de subsidieregeling voor brongerichte aanpak emissies is 20 miljoen euro onderuitputting vanwege minder inschrijvingen dan verwacht. Op de Nationale Grondbank is een meevaller van 17 miljoen euro gerealiseerd doordat een aantal gestarte aankooptrajecten niet is doorgegaan. De onderuitputting op de verplaatsingsregeling van circa 14 miljoen euro komt doordat bedrijfsverplaatsing meer tijd kost dan ingeschat. Wegens terughoudendheid met vacatures in verband met de taakstelling treedt ook onderuitputting op het personeelsbudget op van circa 17 miljoen euro.

Aanvullende Post
Op de Aanvullende Post is circa 49 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt vooral veroorzaakt door onderuitputting bij de Traditionele Eigen Middelen (TEM). In 2025 worden geen nabetalingen meer verwacht aan de Europese Commissie, waardoor de reservering van 31 miljoen euro kan worden afgeboekt.

Defensie (incl. DMF)
Op de begroting van Defensie is voor 40 miljoen euro aan onderuitputting ingeboekt op het Budget Internationale Veiligheid (BIV). Het BIV is een voorziening die het mogelijk maakt om op internationale ontwikkelingen te reageren. Deze zal dit jaar niet volledig tot uitputting komen.

Klimaat en Groene Groei (incl. KF)
Op de begroting van Klimaat en Groene Groei is 24 miljoen euro aan onderuitputting. In totaal is 8 miljoen euro minder uitgegeven aan een aantal subsidies en er zijn 16 miljoen hogere ontvangsten als gevolg van hogere terugbetalingen bij een aantal energieregelingen. Op het Klimaatfonds is geen onderuitputting.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Op de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is per saldo circa 21 miljoen euro onderuitputting. Dit betreft onder andere 14 miljoen euro onderuitputting op gereserveerde uitvoeringskosten voor het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid. Dit wetsvoorstel is vertraagd, waardoor deze middelen dit jaar niet zullen worden benut. Ook is er onderuitputting op middelen voor het waarborgfonds saneringskredieten. Op basis van een prognose van de liquiditeit van het fonds is hier sprake van 4 miljoen euro onderuitputting.

Algemene Zaken
Op de begroting van Algemene Zaken is sprake van circa 5 miljoen euro aan onderuitputting. Dit komt door onderuitputting op het personeelsbudget door een tekort aan huisvestingscapaciteit en door lagere kosten voor tijdelijke huisvesting bij de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) (1 miljoen euro) en door een bijdrage van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) voor het herstel van het datacenter (4 miljoen euro).

Asiel en Migratie
Op de begroting van Asiel en Migratie is circa 2 miljoen euro aan onderuitputting, omdat de loon-en prijsbijstelling over de middelen voor asielmaatregelen uit het regeerprogramma niet tot besteding is gekomen.

Buitenlandse Zaken
Op de begroting van Buitenlandse Zaken is circa 1 miljoen euro aan onderuitputting. De realisaties op de apparaatsuitgaven vallen tegen. Daarnaast is er een tegenvaller op consulaire dienstverlening. De uitgaven aan veiligheid en stabiliteit zijn lager doordat een VN-vredesmissie beëindigd is. Ook worden er middelen van het artikel onverdeeld ingezet.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp
Op de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp is geen onderuitputting.

Economische Zaken (incl. NGF)
Op de begroting van Economische Zaken is per saldo een overschrijding van 33 miljoen euro. Op basis van de inzichten van toen is in het voorjaar van 2025 kasbudget van het Nationaal Groeifonds (NGF) naar latere jaren geschoven. Voor het jaar 2025 blijkt voor twee projecten meer budget nodig te zijn dan eerder geraamd. Dit leidt tot 46 miljoen euro hogere uitgaven. Hiertegenover staat een lagere uitfinancieringsbehoefte op een ander NGF-project en lagere uitvoeringskosten bij het RVO voor de NGF-projecten (in totaal 13 miljoen euro).

Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)
Op de begroting van Infrastructuur en Waterstaat is circa 32 miljoen euro aan onderuitputting. Dit komt voornamelijk door vertraging bij de toekenning van subsidies van het NGF-project Luchtvaart in Transitie, waardoor deze budgetten dit jaar niet meer tot besteding komen. Op het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds is sprake van overschrijding van respectievelijk 189 miljoen euro en 100 miljoen euro. Dit komt ten laste van de begroting van 2026. In het kader van realistisch ramen is kasbudget naar latere jaren geschoven met als gevolg dat de overprogrammering op de fondsen vorig jaar is verhoogd. Voor het jaar 2025 blijkt nu meer kasbudget nodig te zijn dan geraamd. Dit resultaat wordt betrokken bij de evaluatie van de verhoging van de overprogrammering.

1.2.4 Oekraïne

Nederland blijft Oekraïne politiek, militair, financieel en moreel steunen in tijden van oorlog, herstel en wederopbouw. De raming van het aantal Oekraïense ontheemden en daarmee de kosten die onder andere door gemeenten gemaakt worden, zijn voor 2025 naar beneden bijgesteld. Daardoor dalen in 2025 de uitgaven met 453 miljoen euro voor opvang, 13 miljoen euro voor zorg en 6 miljoen euro voor niet-militaire steun.

Tabel 1.2.4 Mutaties Oekraïne

In miljoenen euro's	
Stand Miljoenennota 2025	**7.917**
Opvang ontheemden	1.990
Zorg	278
Onderwijs	– 19
Militaire ondersteuning	4.822
Niet-militaire steun	772
Leveringszekerheid	74
Mutaties Najaarsnota 2025	**– 472**
Opvang ontheemden	– 453
Zorg	– 13
Onderwijs	–
Militaire ondersteuning	–
Niet-militaire steun	– 6
Leveringszekerheid	–
Stand Najaarsnota 2025	**7.445**
Opvang ontheemden	1.537
Zorg	265
Onderwijs	– 19
Militaire ondersteuning	4.822
Niet-militaire steun	766
Leveringszekerheid	74

1.3 Het inkomstenbeeld

De raming van de totale belasting- en premieontvangsten (ontvangsten) voor 2025 is met 1,7 miljard euro opwaarts bijgesteld ten opzichte van de raming voor 2025 in de Miljoenennota 2026. De nieuwe geraamde opbrengst bedraagt 431,4 miljard euro.

Tabel 1.3.1 Ontwikkeling van de belasting- en premieontvangsten 2025 op EMU-basis (in miljarden euro)

	Stand MN2026	Stand NJN2025	Verschil
Belastingen en premies volksverzekeringen op EMU-basis	328,0	329,8	1,7
- waarvan belastingen	283,8	286,9	3,1
- waarvan premies volksverzekeringen	44,2	42,9	– 1,3
Premies Werknemersverzekeringen	101,6	101,6	0,0
Totaal	**429,6**	**431,4**	**1,7**

De Najaarsnotaraming van de ontvangsten is gebaseerd op de gerealiseerde kasontvangsten tot en met de maand oktober. Bij het opstellen van de raming was geen geactualiseerd economisch beeld van het CPB beschikbaar ten opzichte van het beeld gebruikt bij de Miljoenennota 2026.

Tabel 1.3.2 toont de geraamde ontvangsten op EMU- basis per belastingsoort. Op EMU-basis valt de ontvangst toe aan het jaar waarin de onderliggende economische transactie zich heeft voorgedaan. De belastingontvangsten op kasbasis staan vermeld in bijlage 3.

De opwaartse bijstelling ten opzichte van de Miljoenennota 2026 zit bij de directe belastingen (+1.821 miljoen euro). Binnen de directe belastingen valt de opwaartse bijstelling van de loon- en inkomensheffing op (+1.124 miljoen euro). Hogere realisaties bij de inkomensheffing in de afgelopen maanden hebben geleid tot een hogere verwachting van de inkomsten voor 2025. Daarnaast zijn geraamde opbrengst van de vennootschapsbelasting (+370 miljoen euro) en de schenk-en erfbelasting (+300 miljoen euro) bijgesteld. In absolute en relatieve zin is de opwaartse bijstelling bij de schenk- en erfbelasting groot, in de praktijk geldt dat deze belasting vaak volatiel is. Hoge ontvangsten in de laatste maanden hangen samen met zowel enkele aangiften met een groot budgettair belang, als met het verwerken door de Belastingdienst van oudere aangiften.

Binnen de indirecte belastingen (-75 miljoen euro) vallen voornamelijk de invoerrechten op (-215 miljoen euro). De lagere verwachtingen volgen direct uit lagere opbrengsten in het derde kwartaal. Vanwege veel dynamiek in zowel de wereldhandel als de gehanteerde invoertarieven blijven de verwachte invoerrechten onzeker.

Tabel 1.3.2 Overzicht van belasting- en premieontvangsten in 2025 op EMU-basis (in miljoenen euro)

	MN2026	NJN2025	Verschil
Indirecte belastingen	**122.048**	**121.973**	**– 75**
Omzetbelasting	82.798	82.798	0
Accijnzen	11.499	11.566	67
Belastingen op een milieugrondslag	6.705	6.693	– 12
Motorrijtuigenbelasting	5.107	5.196	88
Invoerrechten	4.672	4.457	– 215
Overdrachtsbelasting	4.192	4.192	0
Assurantiebelasting	4.178	4.178	0
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.463	1.447	– 16
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	628	628	0
Bankbelasting	601	615	14
Belasting op zware motorrijtuigen	204	204	0
Inframarginale heffing	0	0	0
Directe belastingen en premies volksverzekeringen	**205.651**	**207.472**	**1.821**
Loon- en inkomensheffing	145.053	146.177	1.124
Vennootschapsbelasting	48.498	48.868	370
Dividendbelasting	7.467	7.467	0
Schenk- en erfbelasting	3.606	3.906	300
Kansspelbelasting	1.004	1.004	0
Bronbelasting op rente en royalty's	23	51	28

	MN2026	NJN2025	Verschil
Overige belastingontvangsten	321	321	0
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen	**328.020**	**329.767**	**1.747**
Premies werknemersverzekeringen	**101.625**	**101.625**	**0**
waarvan zorgpremies	60.637	60.637	0
Totaal belasting- en premieontvangsten	**429.645**	**431.392**	**1.747**

1.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

De raming van het EMU-saldo in 2025 bedraagt – 1,8% bbp. Dit is een verbetering van 0,3% bbp ten opzichte van het saldo gepresenteerd in de Miljoenennota 2026. De verbetering wordt met name veroorzaakt doordat de inkomstenraming opwaarts is bijgesteld. Binnen het uitgavenkader wordt een deel van de in=uittaakstelling ingevuld met onderuitputting op de departementale begrotingen en generale meevallers, dit heeft per saldo geen effect op het EMU-saldo. Buiten het uitgavenkader zijn onder andere de uitgaven aan Oekraïne, waarvan voornamelijk opvang ontheemden, neerwaarts bijgesteld.

Tabel 4.1 Ontwikkeling feitelijk overheidssaldo sinds Miljoenennota 2026

(in procenten bbp; + is saldoverbetering)	2025
EMU-saldo Miljoenennota 2026	**– 2,1%**
Inkomsten	0,1%
Uitgaven onder het uitgavenkader	0,0%
Niet-kaderrelevante uitgaven en correcties EMU-saldo	0,1%
EMU-saldo Najaarsnota 2025	**– 1,8%**

De huidige raming van de overheidsschuld bedraagt 44,2% bbp. De raming van de schuldquote is met 0,7% bbp verbeterd sinds de Miljoenennota 2026. De raming van het EMU-saldo verbetert de schuld met afgerond 0,2% bbp ten opzichte van de Miljoenennota 2026. De overige correcties betreft met name een aanpassing in het kaspatroon van herstel Box 3. De raming van het kaspatroon van herstel Box 3 is geactualiseerd. Deze aanpassing heeft geen consequenties voor het geraamde EMU saldo, maar wel voor de schuld.

Tabel 4.2 Ontwikkeling overheidsschuld sinds Miljoenennota 2026

(in procenten bbp; + is toename schuld)	2025
EMU-schuld Miljoenennota 2026	**44,9%**
EMU-saldo	– 0,2%
Mutatie schuld ultimo 2024	0,0%
Overige correcties	– 0,5%
EMU-schuld Najaarsnota 2025	**44,2%**

2 BIJLAGEN BIJ DE NAJAARSNOTA

Bijlage 1: Budgettaire kerngegevens

Tabel 5.1 geeft een totaaloverzicht van de budgettaire kerngegevens bij de Najaarsnota 2025. In tegenstelling tot de voorgaande paragrafen van deze Najaarsnota gaat het in onderstaande tabel niet om *mutaties* ten opzichte van de Miljoenennota 2026, maar om begrote *standen* voor het jaar 2025.

Tabel 5.1 Budgettaire kerngegevens

(in miljarden euro, tenzij anders aangegeven)	2025
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	**431,4**
Reguliere netto-uitgaven onder het kader	**423,1**
Overige netto-uitgaven en correcties relevant voor het EMU-saldo	**29,5**
Totale netto-uitgaven relevant voor het EMU-saldo	**452,6**
EMU-saldo centrale overheid	**– 21,2**
EMU-saldo decentrale overheden	**– 0,7**
EMU-saldo collectieve sector	**– 21,9**
EMU-saldo collectieve sector (in procenten bbp)	**– 1,8%**
EMU-schuld collectieve sector	**524,5**
EMU-schuld collectieve sector (in procenten bbp)	**44,2%**
Bruto binnenlands product (bbp)	**1.187**

Hoe deze standen zijn gewijzigd sinds de Miljoenennota 2026 wordt toegelicht in de paragrafen van deze Najaarsnota. De inkomsten worden besproken in paragraaf 1.3 en de uitgaven onder het uitgavenkader in paragraaf 1.2. Naast de kaderrelevante uitgaven zijn er ook uitgaven die niet onder het uitgavenkader vallen, maar wel relevant zijn voor het EMU-saldo. Deze posten zijn opgenomen in tabel 5.1 onder «overige netto-uitgaven en correcties relevant voor het EMU-saldo».

Bijlage 2: Verticale Toelichting

De verticale toelichting toont voor ieder begrotingshoofdstuk de budgettaire veranderingen die zich hebben voorgedaan sinds de Miljoenennota 2026.

De verticale toelichting bestaat per begroting uit twee tabellen: uitgaven en ontvangsten. De tabellen kunnen de volgende posten bevatten:

1. Meevallers
2. Tegenvallers
3. Intensiveringen
4. Ombuigingen
5. Generaal dossier
6. Kasschuiven
7. Overboekingen met andere begrotingen
8. Kadercorrecties
9. Desalderingen
10. Technisch
11. Niet-kaderrelevant

De bedragen in de tabellen zijn in miljoenen euro. Door afrondingen kan het totaal afwijken van de som der onderdelen. In de ontwerpbegroting wordt een meer gedetailleerde toelichting op de mutaties gegeven. De begrotingen zijn inclusief de uitgaven voor HGIS (Homogene Groep Internationale Samenwerking).

Algemene Zaken en De Koning

I DE KONING: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**61**
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**61**

I DE KONING: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Uitgaven

Technisch

Deze post bestaat uit het doorbelasten van kosten voor de Rijksbrede ICT voorzieningen (duizend euro) voor het Kabinet van de Koning.

Ontvangsten

Er hebben geen wijzigingen plaatsgevonden bij de ontvangsten op de begroting van de Koning sinds de Miljoenennota 2026.

III ALGEMENE ZAKEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**117**
Meevallers	*– 1*
Meevaller CTIVD	– 1
Overboekingen met andere begrotingen	*1*
Overboekingen met andere begrotingen	1
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**118**

III ALGEMENE ZAKEN: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**9**
Meevallers	*4*
Meevaller bijdrage Rijksvastgoedbedrijf (RVB)	4
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**13**

Uitgaven

Meevaller CTIVD

Bij de Commissie van Toezicht Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) is sprake van een meevaller van 500 duizend euro. Dit komt door vertraging bij het werven van personeel en lagere kosten dan verwacht voor tijdelijke extra huisvesting.

Overboekingen met andere begrotingen

Deze post betreft diverse overboekingen. Zo worden middelen overgeheveld van verschillende ministeries naar de Dienst Publiek en Communicatie (DPC) voor Domain Name System (DNS) diensten. Ook worden middelen overgeheveld naar het ministerie van Justitie en Veiligheid voor het Versterken Security Operations Center (SOC) Stelsel Rijk en naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties voor de Rijksbrede ICT-voorziening en voor een archivering project.

Technisch

Deze post bestaat uit enkele technische mutaties en betreft herschikkingen van budgetten binnen de AZ-begroting.

Ontvangsten

Meevaller bijdrage Rijksvastgoedbedrijf (RVB)

Er is een meevaller van 4 miljoen euro op de ontvangsten. Dit komt door een bijdrage van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) voor werkzaamheden aan een datacenter.

Technisch

Deze post bestaat uit het doorbelasten van kosten voor de Rijksbrede ICT voorzieningen (duizend euro). Dit leidt tot een ontvangst op de begrotingsstaat van het Kabinet van de Koning.

Buitenlandse Zaken (incl. BHO)

V BUITENLANDSE ZAKEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**13.396**
Meevallers	*– 1*
Onderuitputting	– 1
Intensiveringen	*0*
Nabetaling Traditionele Eigen Middelen	0
Generaal dossier	*– 3*
EU-afdrachten	– 3
Overboekingen met andere begrotingen	*12*
Overboekingen met Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp	7
Overboekingen met Defensie	3
Overboekingen met Economische Zaken	2
Overige overboekingen met andere begrotingen	0
Technisch	*20*
Desalderingen	20
Overig technisch	0
Niet-kaderrelevant	*– 215*
Niet-kaderrelevant	0
Actualisatie invoerrechten	– 215
Stand Najaarsnota	**13.210**

V BUITENLANDSE ZAKEN: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**2.571**
Generaal dossier	*– 54*
Perceptiekostenvergoeding	– 54
Technisch	*20*
Desalderingen	20
Stand Najaarsnota	**2.537**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting

Op de BZ-begroting is 1,3 miljoen euro aan onderuitputting. Deze onderuitputting is het saldo van diverse hogere en lagere uitgaven en dekking uit onvoorzien. De realisaties op de apparaatsuitgaven vallen tegen. Daarnaast is er een tegenvaller op consulaire dienstverlening door een verkeerde raming voor consulaire informatiesystemen. De uitgaven aan veiligheid en stabiliteit zijn lager doordat een VN-vredesmissie beëindigd is. Ook worden er middelen van het artikel onverdeeld ingezet.

Intensiveringen
Nabetaling Traditionele Eigen Middelen
Er is een Traditionele Eigen Middelen (TEM) nabetaling van 430 duizend euro gedaan aan de Europese Unie naar aanleiding van een herbeoordeling van dossiers. Ten behoeve van deze nabetaling zijn deze middelen na aftrek van perceptiekostenvergoeding (120 duizend euro) overgeheveld vanaf de reservering op de aanvullende post naar de BZ-begroting.

Generaal dossier
EU-afdrachten
De derde aanvullende begroting (DAB3) van de Europese Commissie stelt een hoger betalingsniveau voor dan geraamd (155 miljoen euro). Daarnaast wordt de BNI-afdracht verlaagd als gevolg van hogere ontvangsten uit invoerrechten en boete-inkomsten op EU-niveau (158 miljoen euro). Dit leidt per saldo tot een verlaging van de EU-afdrachten met 3 miljoen euro.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboekingen met Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp
Dit betreft een overboeking van 2,5 miljoen euro voor het Mensenrechtenfonds en van 5 miljoen euro als bijdrage vanuit BHO aan het apparaat. BHO kent namelijk een programmabegroting, waarbij het apparaat verantwoord wordt op de begroting van Buitenlandse Zaken (BZ). De overboeking wordt gedaan, omdat de apparaatsuitgaven dit jaar hoger uitvallen dan eerder geraamd (mede door het CAO Rijk).

Overboekingen met Defensie
Dit betreft het saldo van verschillende mutaties. De grootste bijdrages zijn van Defensie aan BZ voor de Civiele Missie Pool (1 miljoen euro), een project in Moldavië (1,3 miljoen euro) en 3 pantservoertuigen voor de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (0,7 miljoen euro).

Overboekingen met Economische Zaken
Dit betreft het saldo van verschillende mutaties. De grootste bijdrage is van EZ aan BZ ten behoeve van loonkosten van personeel van de RVO (2 miljoen euro).

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft het saldo van verschillende mutaties, waaronder overboekingen met Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Infrastructuur en Waterstaat, Justitie en Veiligheid en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Technisch
Desalderingen
Dit is een saldo van verschillende mutaties. De uitgaven aan de NAVO-top waren hoger dan geraamd. Er is een vredesmissie van de VN beëindigd om de hogere uitgaven te dekken. Daarnaast is er een meevaller op loonkosten voor lokaal personeel. Deze wordt ingezet voor een tegenvaller die voortvloeit uit het CAO Rijk.

Overig technisch
Dit betreft verschillende herschikkingen op de eigen begroting die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Niet-kaderrelevant
Dit betreft een herschikking in middelen voor Oekraïne die per saldo op nul sluit.

Actualisatie invoerrechten
Bij de invoerrechten treedt er gedurende het jaar onbedoeld een saldo-effect op. Dit verschil ontstaat doordat er aan de inkomsten- en uitgavenkant van de Rijksbegroting een andere raming wordt gebruikt, respectievelijk de raming van het ministerie van Financiën en de raming van de Europese Commissie. Er wordt drie keer per jaar een actualisatie geboekt op de invoerrechten (TEM) om te corrigeren voor dit saldo-effect. Deze correctie leidt tot een daling in invoerrechten van 215 miljoen euro.

Ontvangsten
Generaal dossier
Perceptiekostenvergoeding
Nederland ontvangt 25% van de bruto af te dragen invoerrechten (TEM) als perceptiekostenvergoeding. Vanwege de lager dan verwachte invoerrechten, nemen ook de ontvangsten van de perceptiekostenvergoeding af met 54 miljoen euro.

Technisch
Desalderingen
Dit is een saldo van verschillende mutaties. De grootste mutatie betreft een desaldering met betrekking tot de NAVO-top. Daarnaast zijn er desalderingen met betrekking tot personele uitgaven en consulaire dienstverlening.

XVII BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSHULP: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**3.617**
Overboekingen met andere begrotingen	*109*
Lagere ODA-toerekening eerstejaarsasielopvang MPP 2025	116
Overboekingen met Buitenlandse Zaken	– 7
Overige overboekingen met andere begrotingen	0
Technisch	*14*
Desalderingen	14
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**3.739**

XVII BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSHULP: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**53**
Technisch	*14*
Desalderingen	14
Stand Najaarsnota	**67**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen

Lagere ODA-toerekening eerstejaarsasielopvang MPP 2025

In de Meerjaren Productie Prognose (MPP) 2025 is de raming van de asielinstroom lager dan bij de Voorjaarsnota 2025. Een deel van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit ontwikkelingslanden wordt betaald vanuit het Official Development Assistance (ODA) budget. Omdat er sprake is van lagere bezettingsaantallen, worden de ODA-middelen die te veel zijn overgeboekt naar de begroting van Asiel en Migratie nu teruggeboekt naar de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (circa 116 miljoen euro).

Overboekingen met Buitenlandse Zaken

Dit betreft een overboeking van 2,5 miljoen euro (ODA) voor het Mensenrechtenfonds en van 5 miljoen euro (non-ODA) naar het apparaatsartikel op de begroting van Buitenlandse Zaken (BZ). BHO maakt namelijk gebruik van het apparaat van BZ. De overboeking wordt gedaan, omdat de apparaatsuitgaven dit jaar hoger uitvallen dan eerder geraamd (mede door het CAO Rijk).

Overige overboekingen met andere begrotingen

Dit betreft een saldo van drie overboekingen, waaronder 243 duizend euro vanuit de begroting van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) ten behoeve van een bijdrage aan het Milieuprogramma van de VN (UNEP), en 232 duizend euro naar de begroting van Economische Zaken (EZ) voor de bijdrage aan de ACM.

Technisch
Desalderingen
Er wordt 8 miljoen euro onttrokken aan de begrotingsreserve van het Dutch Good Growth Fund (DGGF) om tegenvallers op financiële sector subsidies te dekken. Ook wordt er 6 miljoen euro onttrokken uit de Faciliteit Opkomende Markten (FOM) en ingezet voor het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF) bij de RVO, conform afspraken bij oprichting van het DTIF.

Overig technisch
Dit betreft diverse herschikkingen binnen de begroting die per saldo op nul sluiten.

Ontvangsten
Technisch
Desalderingen
Er wordt 8 miljoen euro onttrokken aan de begrotingsreserve van het Dutch Good Growth Fund (DGGF) om tegenvallers op financiële sector subsidies te dekken. Ook wordt er 6 miljoen euro onttrokken uit de verouderde Faciliteit Opkomende Markten (FOM) en ingezet voor het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF) bij de RVO, conform afspraken bij oprichting van het DTIF.

Justitie en Veiligheid

VI JUSTITIE EN VEILIGHEID: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**19.126**
Meevallers	*– 205*
Regeling tegemoetkoming schade	– 11
Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding	– 11
Vernieuwing Missiekritische Communicatie (VMX)	– 16
Nog onverdeeld: Verhogen taaleis en keteneffecten	– 22
Inburgering en voorinburgering	– 27
Ondermijning	– 27
Straffen en Beschermen	– 28
Rechtsbijstand	– 56
Overige meevallers	– 9
Tegenvallers	*73*
Invulling apparaatstaakstelling 2025	28
Meerkosten posttraumatische stressstoornis (PTSS)	16
Uitvoeringskosten Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	7
Wetboek van strafvordering	5
Overige tegenvallers	16
Generaal dossier	*– 57*
Tegenvaller: Afpakken verbeurd verklaarde gelden	0
Meevaller: Bewaken en beveiligen	– 57
Overboekingen met andere begrotingen	*14*
Overboeking onderwijs Justitiële jeugdinrichtingen (JJI) van OCW	7
Overboeking Tijdelijke wet Groningen van BZK	6
Overboeking Teruggave middelen bewaken en beveiligen van Defensie	5
Overboeking Teruggave middelen ondermijning van Defensie	2
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 6
Technisch	*7*
Desalderingen	7
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**18.958**

VI JUSTITIE EN VEILIGHEID: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**1.945**
Meevallers	*29*
Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en mainports	12
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) Forensische zorg	3
Overige meevallers	14
Tegenvallers	*– 41*
Bijdrage medeoverheden: overige preventieve maatregelen	– 4
Autoriteit Persoonsgegevens (AP)	– 5
Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB)	– 16
Overige tegenvallers	– 16

In miljoenen euro	2025
Generaal dossier	*– 333*
Tegenvaller: Boetes en transacties	– 40
Tegenvaller: Afpakken	– 292
Technisch	*7*
Desalderingen	7
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**1.608**

Uitgaven

Meevallers

Regeling tegemoetkoming schade

Op het opdrachtenbudget regeling tegemoetkoming schade is een meevaller ontstaan van 10,5 miljoen euro door minder toekenningen dan eerder geraamd.

Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding

Dit betreft een meevaller op het terrein Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding doordat bij een aantal projecten sprake was van lagere uitgaven dan geraamd (3,6 miljoen euro). Daarnaast was begin dit jaar abusievelijk een budgetreservering van 7 miljoen euro gedaan die niet nodig was, omdat de overboeking al enkele jaren eerder had plaatsgevonden.

Vernieuwing Missiekritische Communicatie (VMX)

Door vertraging bij het project VMX voor een nieuw communicatiesysteem voor hulpdiensten is er een meevaller van 15,7 miljoen euro.

Nog onverdeeld: Verhogen taaleis en keteneffecten

Er is sprake van een meevaller doordat het gereserveerde budget voor het verhogen van de taaleis voor naturalisatie van niveau A2 naar B1 niet is besteed en doordat het niet nodig was de keteneffecten van middelen voor de politie door te verdelen in 2025. In totaal leidt dit tot een meevaller op artikel nog onverdeeld van circa 22,4 miljoen euro.

Straffen en Beschermen

Binnen het beleidsterrein Straffen en Beschermen is een meevaller van circa 27,6 miljoen euro ontstaan doordat uitvoeringsorganisaties de middelen niet volgens planning konden besteden door arbeidsmarktproblematiek. Deze meevallers liggen onder andere bij de aanpak criminaliteitsfenomenen, intra- en extramurale sanctie uitvoering en slachtofferzorg.

Inburgering en voorinburgering

Zowel bij inburgering als voorinburgering blijven middelen over, wat leidt tot een meevaller van 26,6 miljoen euro. Er blijven met name middelen over, omdat het aantal statushouders dat deelneemt aan voorinburgering bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) lager is dan verwacht.

Ondermijning

Op ondermijning is een meevaller ontstaan van circa 27 miljoen euro. Dit komt door de vertraagde wetgevingstrajecten en middelen die retour zijn ontvangen van uitvoeringsorganisaties, omdat zij de middelen niet konden besteden door arbeidsmarktproblematiek.

Rechtsbijstand
Er is sprake van een meevaller op de toevoegingen rechtsbijstand van 56 miljoen euro. Deze meevaller wordt met name veroorzaakt door een lager aantal toevoegingen voor asiel en civiele zaken dan geraamd.

Overige meevallers
Overige mutaties op deze post betreffen kleine meevallers, waaronder een meevaller op het apparaatsbudget.

Tegenvallers
Invulling apparaatstaakstelling 2025
Deze post bedraagt een tegenvaller van circa 28 miljoen euro als gevolg van het niet kunnen realiseren van de apparaatstaakstelling.

Meerkosten posttraumatische stressstoornis (PTSS)
Er is sprake van een tegenvaller op de Vangnetregeling Gezond en Veilig werken (voor agenten met PTSS) van 16 miljoen euro. Deze meerkosten worden voornamelijk veroorzaakt door een hogere instroom in het oude stelsel en een hogere doorstroom van smartengeld naar restschade (een categorie met een hogere vergoeding).

Uitvoeringskosten Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)
Deze post bedraagt een tegenvaller van 7,1 miljoen euro als gevolg van de hogere kosten van inburgeringsexamens bij DUO.

Wetboek van strafvordering
Deze tegenvaller van circa 5,4 miljoen euro is onder andere ontstaan doordat de uitgaven voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering hoger uitvallen dan bij de Voorjaarsnota 2025 werd verwacht.

Overige tegenvallers
Overige tegenvallers omvatten onder andere overige subsidies inburgering (3,1 miljoen euro), een afrekening van de werkkostenregeling (WKR) (3 miljoen euro) en een tegenvaller bij de Raad voor de Kinderbescherming als gevolg van gestegen kosten van de shared service organisaties (2,5 miljoen euro).

Generaal dossier
Tegenvaller: Afpakken verbeurd verklaarde gelden
Deze mutatie betreft een terugbetaling aan het OM in het kader van eerdere verbeurdverklaring van inbeslaggenomen gelden ter hoogte van 434 duizend euro (dit is door afronding een nul in de tabel).

Meevaller: Bewaken en beveiligen
Er is sprake van een meevaller van circa 57 miljoen euro op het budget voor bewaken en beveiligen bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). Dit komt onder andere doordat de realisatie voor het lopende jaar bij ketenpartners achterblijft. De resterende middelen worden conform de begrotingsregels teruggeboekt.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking onderwijs Justitiële jeugdinrichtingen (JJI) van OCW
Met deze overboeking vindt er een verrekening plaats van de onderuitputting (6,8 miljoen euro) bij het ministerie van OCW op de daar beschikbare middelen voor onderwijs in de Justitiële Jeugdinrichtingen.

Overboeking Tijdelijke wet Groningen van BZK
In de novelle op de Tijdelijke Wet Groningen is geregeld dat Groningers onder andere juridische bijstand kunnen inroepen via de Raad voor Rechtsbijstand (RvR). Met deze overboeking vanuit het ministerie van BZK worden deze kosten (5,9 miljoen euro) gecompenseerd. Het betreft compensatie voor afgegeven toevoegingen.

Overboeking Teruggave middelen bewaken en beveiligen van Defensie
Deze overboeking betreft een teruggave van middelen (4,9 miljoen euro) verstrekt aan de Koninklijke Marechaussee (KMar) in het kader van bewaken en beveiligen in 2025.

Overboeking Teruggave middelen ondermijning van Defensie
Deze overboeking betreft een teruggave van middelen (2,5 miljoen euro) verstrekt aan de Koninklijke Marechaussee (KMar) in het kader van ondermijning in 2025.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Deze post betreft kleinere overboekingen van onder de 2 miljoen euro met andere departementen.

Technisch
Desalderingen
Deze post bevat diverse desalderingen. De grootste desaldering betreft interne verrekeningen op de begroting van JenV die ten behoeve van kennisontwikkeling bij het TNO naar het ministerie van Economische Zaken moeten worden overgeheveld (4,0 miljoen euro). Verder worden op basis van de jaarverantwoording 2024 vanuit GGD GHOR middelen (1,5 miljoen euro) teruggevorderd die worden ingezet voor doelstellingen binnen de versterking van de forensische geneeskunde.

Overig technisch
Deze post bestaat uit enkele technische mutaties en betreft veelal correcties en herschikkingen van budgetten binnen de JenV-begroting.

Ontvangsten
Meevallers
Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en mainports
Deze post bedraagt het totaal aan te verwachte terugbetalingen van de RIEC's en mainports omdat zij de middelen niet konden besteden door arbeidsmarktproblematiek. In totaal bedraagt dit 12 miljoen euro.

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) Forensische zorg
Deze mutatie betreft een niet geraamde ontvangst van 3,2 miljoen euro over de opdracht forensische zorg 2024.

Overige meevallers
Overige meevallers omvatten onder andere een meevaller bij de NCTV, onder andere als gevolg van terug ontvangsten op de versterkingsgelden en subsidies (2,8 miljoen euro), een meevaller als gevolg van ontvangsten met betrekking op eerdere jaren (2,3 miljoen euro) en een meevaller bij tariefinkomsten van dienst Justis als gevolg door meer aangevraagde Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG's) (2 miljoen euro).

Tegenvallers
Bijdrage medeoverheden: overige preventievemaatregelen
Deze post betreft een eerder geboekte ramingsbijstelling van 4 miljoen euro voor de bijdrage aan medeoverheden voor overige preventieve maatregelen. Deze verwachte bijstelling is nog niet gerealiseerd en leidt daardoor tot een tegenvaller.

Autoriteit Persoonsgegevens (AP)
Deze tegenvaller van 4,9 miljoen euro wordt veroorzaakt doordat er minder boete-ontvangsten door de AP zijn geïnd dan eerder geraamd.

Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB)
Deze tegenvaller van 16 miljoen euro bij het CJIB komt doordat er minder administratiekostenvergoedingen zijn geïnd als gevolg van een lager aantal boetes.

Overige tegenvallers
Overige tegenvallers omvatten onder andere een tegenvaller bij op het terrein van rechtspleging en rechtshandhaving (3 miljoen euro), een tegenvaller bij de griffieontvangsten als gevolg van achterstand bij de instroom van zaken waar griffierechten over wordt geheven (3 miljoen euro) en een tegenvaller bij Justis die te maken heeft met tegenvallers bij diverse producten, zoals de wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (BIBOB) (circa 3 miljoen euro).

Generaal dossier
Tegenvaller: Boetes en transacties
Op basis van de realisatie tot dusver wordt bij boetes en transacties rekening gehouden met een tegenvaller van circa 40,2 miljoen euro. Er is sprake van een daling in het aantal boetes, waardoor de raming voor de opbrengsten uit boetes naar beneden is bijgesteld.

Tegenvaller: Afpakken
De afpakraming bevat een tegenvaller van circa 292,4 miljoen euro. Deze tegenvaller wordt voornamelijk veroorzaakt door het uitblijven van grote schikkingen.

Technisch
Desalderingen
Zie gelijknamige post bij uitgaven.

Overig technisch
Deze post bestaat uit enkele technische mutaties en betreft veelal correcties en herschikkingen van budgetten binnen de begroting van Justitie en Veiligheid.

Asiel en Migratie

XX ASIEL EN MIGRATIE: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**8.536**
Meevallers	*– 2*
LPO asielmaatregelen	– 2
Generaal dossier	*– 283*
Tegenvaller: Dwangsommen Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)	160
Meevaller: Versterking vreemdelingenketen	– 15
Meevaller: Samenwerkingsverbanden	– 30
Meevaller: Nidos	– 82
Meevaller: IND	– 87
Meevaller: Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)	– 224
Overig generaal dossier	– 6
Overboekingen met andere begrotingen	*– 130*
Overboeking Frontex naar Defensie	– 2
Overboeking faciliteitenbesluit naar Gemeentefonds	– 10
Verlaging ODA toerekening eerstejaarsasielopvang	– 116
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 1
Technisch	*0*
Technisch	0
Niet-kaderrelevant	*– 448*
Meevaller: Regeling Medische zorg Ontheemden (RMO)	– 8
Storting BCF voor opvang ontheemden uit Oekraïne	– 53
Meevaller: Opvang ontheemden Oekraïne	– 383
Overig niet-kaderrelevant	– 4
Stand Najaarsnota	**7.673**

XX ASIEL EN MIGRATIE: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**386**
Generaal dossier	*– 1*
Meevaller: DJI vreemdelingenbewaring	2
Tegenvaller: COA	– 3
Technisch	*0*
Technisch	0
Niet-kaderrelevant	*66*
Meevaller: Opvang ontheemden Oekraïne	66
Stand Najaarsnota	**451**

Uitgaven

LPO asielmaatregelen

Op de begroting van Asiel en Migratie is sprake van een meevaller van circa 1,6 miljoen euro, omdat de loon- en prijsbijstelling over de middelen voor asielmaatregelen uit het regeerprogramma niet tot besteding is gekomen.

Generaal dossier

Tegenvaller: Dwangsommen Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)

Er is sprake van een tegenvaller van 160 miljoen euro bij de IND als gevolg van oplopende voorraden en wachttijden van asielaanvragen waardoor er meer en hogere dwangsommen moeten worden uitgekeerd. Met deze mutatie worden hiervoor extra middelen toegevoegd aan de voorziening dwangsommen bij de IND.

Meevaller: Versterking vreemdelingenketen

Deze meevaller van 15 miljoen euro is het gevolg van onderuitputting bij de implementatie van het migratiepact. Daarnaast is de procesbeschikbaarheidslocatie (PBL), die opvang biedt aan zogenoemde kansarme asielzoekers, dit jaar niet geopend en is het niet gelukt om de middelen die gedurende het jaar beschikbaar zijn gekomen volledig te besteden aan nieuw personeel.

Meevaller: Samenwerkingsverbanden

Er is sprake van een meevaller van 30 miljoen euro omdat de spreidingswetbonussen niet volledig in 2025 tot betaling komen.

Meevaller: Nidos

Bij Nidos is een meevaller ontstaan van 81,9 miljoen euro, omdat het aantal gerealiseerde opvangplekken voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen lager is dan bij de Voorjaarsnota 2025 werd geraamd.

Meevaller: IND

Bij de IND is per saldo sprake van een meevaller van 86,5 miljoen euro, veroorzaakt door een mee- en tegenvaller. Als gevolg van minder afhandeling van asielzaken door de IND dan verwacht bij Voorjaarsnota 2025 ontstaat een meevaller van 107,5 miljoen euro. De werkelijke kosten per asielaanvraag zijn hoger dan verwacht, wat leidt tot een tegenvaller bij de IND van 21 miljoen euro.

Meevaller: Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)

Bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is sprake van een meevaller van circa 224 miljoen euro. Dit komt door een lagere asielinstroom dan verwacht bij de Voorjaarsnota 2025 waardoor er minder opvang voor asielzoekers noodzakelijk is.

Overig generaal dossier

Deze post bestaat uit verschillende mee- en tegenvallers onder de 5 miljoen euro. Bij het identificeren en registreren van vreemdelingen is bijvoorbeeld sprake van een meevaller van 4,5 miljoen euro door de lagere asielinstroom. Ook zijn om diezelfde reden minder kosten gemaakt voor de terugkeer van asielzoekers bij de Dienst Terugkeer en Vertrek (DTenV) (1,4 miljoen euro).

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking Frontex naar Defensie
Dit betreft een overboeking naar de begroting van het ministerie van Defensie van circa 2,3 miljoen euro. Het Frontex Standing Corps breidt uit waarvoor onder andere een bijdrage van de Koninklijke Marechaussee benodigd is. Middels deze overboeking draagt het ministerie van Asiel en Migratie hieraan bij.

Overboeking faciliteitenbesluit naar Gemeentefonds
Dit gaat om een overboeking naar het Gemeentefonds voor het faciliteitenbesluit. Via dit faciliteitenbesluit krijgen gemeenten met een opvangcentrum voor asielzoekers een uitkering van het COA (circa 9,9 miljoen euro).

Verlaging ODA toerekening eerstejaarsasielopvang
In de Meerjaren Productie Prognose (MPP) 2025 is de raming van de asielinstroom lager dan verwacht bij de Voorjaarsnota 2025. Een deel van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit ontwikkelingslanden wordt betaald vanuit het Official Development Assistance (ODA) budget. Omdat er sprake is van lagere bezettingsaantallen, worden de ODA-middelen die te veel zijn overgeboekt naar de begroting van Asiel en Migratie nu teruggeboekt naar de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (circa 116 miljoen euro).

Overige overboekingen met andere begrotingen
Deze post betreft andere kleinere overboekingen met andere departementen.

Technisch
Deze post bestaat uit technische mutaties en betreft veelal correcties en herschikkingen van budgetten binnen de AenM-begroting.

Niet-kaderrelevant
Meevaller: Regeling Medische zorg Ontheemden (RMO)
Bij de RMO is sprake van een meevaller van 8,4 miljoen euro doordat minder ontheemden gebruik hebben gemaakt van de zorg dan verwacht. De gemiddelde zorgkosten per ontheemde zijn wel licht gestegen.

Storting BCF voor opvang ontheemden uit Oekraïne
Door Justitie en Veiligheid wordt een bedrag van circa 53 miljoen euro overgeboekt naar Financiën ter aanvulling van het BCF in relatie tot opvang van Oekraïense ontheemden.

Meevaller: Opvang ontheemden Oekraïne
Op basis van realisatie en de nieuwe prognose is het verwachte gemiddeld aantal Oekraïense ontheemden voor 2025 verlaagd van 133.000 naar 129.000. Hierdoor zijn de kosten voor opvang circa 383 miljoen euro lager dan eerder ingeschat. De lagere prognose leidt tot lagere kosten voor de gemeentelijke- en particuliere opvang, lagere kosten voor de eerste opvang door Regionale Openbare Lichamen en een lagere afdracht aan het btw-compensatiefonds.

Overig niet-kaderrelevant
Er is een meevaller van 4 miljoen euro ontstaan bij overige Oekraïne-gerelateerde uitgaven. Deze meevaller wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere subsidiebijdrage dan geraamd aan NGO's.

Ontvangsten
Generaal dossier
Meevaller: DJI vreemdelingenbewaring
Door een afrekening over 2024 van het vreemdelingenbewaring deel van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is sprake van een meevaller van 1,8 miljoen euro.

Tegenvaller: COA
Er is sprake van een tegenvaller van 3 miljoen euro bij het COA door een niet-gerealiseerde ontvangst.

Technisch
Technisch
Deze post bestaat uit technische mutaties en betreft veelal correcties en herschikkingen van budgetten binnen de begroting van Asiel en Migratie.

Niet-kaderrelevant
Meevaller: Opvang ontheemden Oekraïne
De meevaller van 66,4 miljoen euro bij de opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt voornamelijk veroorzaakt doordat sommige gemeenten in 2024 een te hoog voorschot (61 miljoen euro) hebben aangevraagd. Deze gemeenten betalen het te veel ontvangen voorschot in 2025 terug. Hetzelfde geldt voor de Regionale Openbare Lichamen en veiligheidsregio's (5,4 miljoen euro).

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (inclusief Staten-Generaal, Hoge Colleges van Staat, Koninkrijksrelaties en het BES-fonds)

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**5.393**
Meevallers	*– 451*
Kwijtschelding publieke schulden	– 30
Onderuitputting Groningen	– 421
Tegenvallers	*15*
Groningen	15
Overboekingen met andere begrotingen	*– 76*
Omzetting SPUK groeiopgave Almere	– 10
Groningen	– 94
Overige overboekingen met andere begrotingen	28
Technisch	*22*
Desaldering informatiepunt personeel	15
Desaldering DVA SSO's	9
Desaldering RIS	– 10
Overig technisch	8
Stand Najaarsnota	**4.903**

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**1.869**
Technisch	*22*
Desaldering informatiepunt personeel	15
Desaldering DVA SSO's	9
Desaldering RIS	– 10
Overig technisch	8
Stand Najaarsnota	**1.891**

Uitgaven

Meevallers

Kwijtschelding publieke schulden

De verwachte realisatie van het kwijtschelden van publieke schulden valt lager uit dan aan het begin van 2025 werd verwacht. In het kader van realistisch ramen wordt 30 miljoen euro afgeboekt.

Onderuitputting Groningen

De budgetten voor de schadeafhandeling in Groningen (specifiek de regelingen fysieke schade en waardedaling) worden op dit moment met circa 236 miljoen euro omlaag bijgesteld. In 2025 kunnen namelijk minder schadegevallen worden afgehandeld dan eerder geraamd. Hetzelfde geldt voor de maatregel Duurzaam herstel die erop is gericht de kans op terugkerende schade te verkleinen door de constructie van een woning te verbeteren of herstellen. In 2025 worden minder woningen duurzaam

hersteld dan eerder verwacht en daarom wordt dit budget voor 2025 met 130 miljoen euro naar beneden bijgesteld. De totale verwachte kosten van duurzaam herstel zijn gelijk gebleven. Ook voor de reguliere versterkingsoperatie, verduurzaming bij versterken en de versterking buiten de reguliere operatie, de zogenoemde Big Five-projecten, vinden de uitgaven later plaats dan eerder verwacht, waardoor de uitgaven omlaag zijn bijgesteld.

Tegenvallers
Groningen
De raming voor de regeling immateriële schadevergoeding wordt met circa15 miljoen euro naar boven bijgesteld. De regeling is in de loop van 2025 ook opengesteld voor huurders van woningen, waardoor er meer wordt uitgekeerd in 2025 dan eerder geraamd.

Overboekingen met andere begrotingen
Omzetting SPUK groeiopgave Almere
Dit betreft de overheveling van 10 miljoen euro naar het gemeentefonds vanwege de omzetting van de specifieke uitkering Groeiopgave Almere naar de decentralisatie-uitkering Almere. De gemeente Almere ontving sinds 2021 jaarlijks een specifieke uitkering voor de Groeiopgave Almere. Het doel van de uitkering is de gemeente Almere in staat te stellen de overeengekomen bijdrage aan de gemaakte groeiafspraken te leveren.

Groningen
Deze post bestaat uit verschillende overboekingen met andere begrotingen. Zo wordt 42 miljoen euro startkapitaal overgeboekt van de begroting van BZK naar het provinciefonds om de provincie Groningen in staat te stellen een start te maken met projecten voor de Economische Agenda Groningen en Noord-Drenthe. In het kader van de uitvoering van 'Nij Begun' maken een deel van de gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe en de provincie Groningen uitvoeringskosten voor het verder uitwerken van maatregelen. Hiervoor wordt 36 miljoen euro overgeheveld naar het gemeentefonds en provinciefonds.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft onder andere een overboeking van het ministerie van Defensie naar het ministerie van BZK voor de bedrijfsvoering van de AIVD (7 miljoen euro). Ook bevat deze post een bijdrage vanuit het gemeentefonds naar de begroting van BZK in verband met het gebruik Basisregistratie Personen door gemeenten (5 miljoen euro).

Technisch
Desaldering Informatiepunt personeel
In 2025 zijn de kosten voor HRM-adviseurs en andere P&O dienstverlening die verricht worden ten behoeve van de agentschappen en shared service organisaties (SSO's) circa 15 miljoen euro. De ontvangsten landen door middel van een desaldering op het budget voor personele uitgaven.

Desaldering DVA SSO's
Deze desaldering van 10 miljoen euro heeft betrekking op het restantbedrag van de opgehaalde middelen van dit jaar bij SSO's. Dit bedrag wordt ingezet voor de kosten die BZK maakt voor dienstverleningsafspraken (DVA's) die betrekking hebben op onder andere personeel en organisatie, ICT en infrastructuur en huisvesting.

Desaldering RIS
Dit betreft een actualisatie van de ontvangsten- en uitgavenbudgetten van de Rijksinkoopsamenwerking (RIS) van 9 miljoen euro.

Overig technisch
Dit betreft technische herschikkingen binnen de begroting van BZK en diverse (correctie)desalderingen, waaronder bij Logius en Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw (TloKB).

Ontvangsten
Technisch
Desaldering Informatiepunt personeel
In 2025 zijn de kosten voor HRM-adviseurs en andere P&O dienstverlening die verricht worden ten behoeve van de agentschappen en SSO's circa 15 miljoen euro. De ontvangsten landen door middel van een desaldering op het budget voor personele uitgaven.

Desaldering DVA SSO's
Deze desaldering van 10 miljoen euro heeft betrekking op het restantbedrag van de opgehaalde middelen van 2025 bij SSO's. Dit bedrag wordt ingezet voor de kosten die BZK maakt voor dienstverleningsafspraken (DVA's) die betrekking hebben op onder andere personeel en organisatie, ICT en infrastructuur en huisvesting.

Desaldering RIS
Dit betreft een actualisering van de ontvangsten- en uitgavenbudgetten van de Rijksinkoopsamenwerking (RIS) van 9 miljoen euro.

Overig technisch
Dit betreft diverse technische herschikkingen binnen de begroting van BZK en diverse (correctie)desalderingen waaronder bij Logius en TloKB.

IIA STATEN-GENERAAL: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**292**
Meevallers	*– 1*
Drukwerk	0
Onderzoeksbudget	– 1
Overboekingen met andere begrotingen	*0*
Overboekingen met andere begrotingen	0
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**291**

IIA STATEN-GENERAAL: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**4**
Meevallers	*11*
Fractiekosten	11
Ontvangsten doorbelasting	0
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**15**

Uitgaven
Meevallers
Drukwerk
De prognose is dat het begrote bedrag voor drukwerk niet volledig wordt benut in 2025. Er wordt 0,4 miljoen euro afgeboekt. Dit komt met name doordat minder stukken vanuit het kabinet en burgerinitiatieven worden gedrukt.

Onderzoeksbudget
Het budget voor de kennisagenda wordt niet volledig benut. De Tweede Kamer was door de aanstaande wisseling van de Tweede Kamer minder dan gebruikelijk in de gelegenheid om kennisthema's af te ronden en nieuwe kennisthema's te formuleren.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft een aantal kleine overboekingen met andere begrotingen, waaronder een bijdrage van 24 duizend euro aan het ministerie van BZK voor Rijksbrede ICT-voorzieningen.

Technisch
Technisch
Dit betreft een aantal technische reallocaties van middelen waar hetzelfde bedrag aan ontvangsten tegenover staan.

Ontvangsten
Meevallers
Fractiekosten
De terugontvangsten van fractiekosten van Tweede Kamer-fracties zijn bijna 11 miljoen euro hoger dan verwacht. De hogere ontvangsten worden met name verklaard doordat een aantal fracties al beschikt over een maximale algemene reserve van 5 miljoen euro. Overgebleven middelen kunnen dus niet toegevoegd worden aan deze reserve.

Ontvangsten doorbelasting
De Tweede Kamer belast bepaalde kosten door aan derde partijen, zoals aan de Eerste Kamer en Nieuwspoort. Deze kosten maakt de Tweede Kamer eerst zelf en na afloop worden deze kosten in rekening gebracht. Een gedeelte wordt gedesaldeerd, 240 duizend euro wordt afgeboekt als onder-uitputting.

Technisch
Technisch
Dit betreft een aantal technische reallocaties van middelen waar hetzelfde bedrag aan ontvangsten tegenover staan.

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT, KABINETTEN EN DE KIESRAAD: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**211**
Meevallers	*– 2*
Restitutie dialoog staatscommissie	– 1
Verrekening HBV	– 1
Overboekingen met andere begrotingen	*0*
Overboekingen met andere begrotingen	0
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**209**

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT, KABINETTEN EN DE KIESRAAD: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**7**
Technisch	*0*
Technisch	0
Stand Najaarsnota	**7**

Uitgaven
Meevallers
Restitutie dialoog staatscommissie
Er waren middelen gereserveerd voor het inrichten van een dialoog tussen de staatsmachten op basis van een rechtsstaatagenda. In de praktijk bleken de kosten voor de ambtelijke ondersteuning en de inrichting van de dialoog beperkt en wordt circa 0,8 miljoen euro minder uitgegeven dan begroot.

Verrekening HBV
Het aantal zaken bij de Raad van State in hoger beroep vreemdelingen-zaken (HBV) blijft achter ten opzichte de prognoses. Hierdoor wordt circa 1,2 miljoen euro minder uitgegeven dan begroot.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft een aantal overboekingen met andere begrotingen, waaronder een bijdrage van 18 duizend euro aan het ministerie van BZK voor Rijksbrede ICT-voorzieningen. Daarnaast vindt er een overboeking plaats van 0,1 miljoen euro vanuit de begroting van Koninkrijksrelaties voor de uitzending van een jurist van de Raad van State naar het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

Technisch
Technisch
Dit betreft een aantal technische reallocaties van middelen waar hetzelfde bedrag aan ontvangsten tegenover staan.

Ontvangsten
Technisch
Technisch
Dit betreft een aantal technische reallocaties van middelen waar hetzelfde bedrag aan ontvangsten tegenover staan.

IV KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**270**
Intensiveringen	*2*
Afvalstortplaats Bonaire	2
Ombuigingen	*– 2*
SSO-CN en Colleges financieel toezicht	– 2
Overboekingen met andere begrotingen	*– 3*
Overboekingen met andere begrotingen	– 3
Technisch	*3*
Desaldering SSO-CN	3
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**271**

IV KONINKRIJKSRELATIES: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**108**
Technisch	*3*
Desaldering SSO-CN	3
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**111**

Uitgaven
Intensiveringen
Afvalstortplaats Bonaire
Met deze reallocatie van 1,5 miljoen euro binnen de begroting van Koninkrijksrelaties wordt onder de voorwaarde van bestuurlijke afspraken m.b.t. de uitvoering, planning en capaciteit een bijdrage gedaan aan het Openbaar Lichaam Bonaire ter ondersteuning van het nemen van de benodigde maatregelen bij Selibon Lagun. Hieronder valt de omheining en inrichting van een stortvak volgens de geldende milieunormen. De aanpak van de afvalstortplaats moet zichtbare en merkbare resultaten opleveren voor de volksgezondheid, natuur en milieu. Bonaire heeft zelf niet de benodigde financiële middelen om de volledige kosten te dragen.

Ombuigingen
SSO-CN en Colleges financieel toezicht
Ter dekking van de bijdrage aan het Openbaar Lichaam Bonaire voor het nemen van de benodigde maatregelen op de afvalstortplaats Bonaire wordt 1,5 miljoen euro aangewend vanuit de budgetten van SSO-CN en de Colleges financieel toezicht.

Overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft diverse overboekingen, waaronder een overboeking naar de begroting van BZK ten behoeve van personeelskosten (0,9 miljoen euro) en een overboeking naar het BES-fonds voor een eenmalige aanvulling van de vrije uitkering (0,8 miljoen euro).

Technisch
Desaldering SSO-CN
Dit betreft een desaldering van ontvangsten en uitgaven om de kosten te dekken die SSO-CN heeft gemaakt voor specifieke dienstverlening.

Overig technisch
Dit betreft een aantal technische reallocaties van middelen waar hetzelfde bedrag aan ontvangsten tegenover staat.

Ontvangsten
Technisch
Desaldering SSO-CN
Dit betreft een desaldering van ontvangsten en uitgaven om de kosten te dekken die SSO-CN heeft gemaakt voor specifieke dienstverlening.

Overig technisch
Dit betreft technische reallocaties van middelen, waar hetzelfde bedrag aan ontvangsten tegenover staat.

BES-FONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**98**
Overboekingen met andere begrotingen	*1*
Overboekingen met andere begrotingen	1
Stand Najaarsnota	**99**

Uitgaven
Overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft een overboeking van de begroting van Koninksrijksrelaties naar het BES-fonds voor een eenmalige aanvulling van de vrjie uitkering (0,8 miljoen euro). Daarnaast draagt het ministerie van Economische Zaken 30 duizend euro bij aan een vervolgonderzoek naar toerismebelasting op de eilanden Saba en Sint Eustatius.

Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

XXII VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**9.230**
Meevallers	*– 203*
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)	– 6
Wet Regie	– 37
Woningbouwimpuls	– 57
Reallocatie DUMAVA naar Warmtefonds	– 104
Tegenvallers	*4*
Zakelijke lasten RVB	4
Intensiveringen	*123*
Reallocatie DUMAVA naar Warmtefonds	104
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)	19
Overboekingen met andere begrotingen	*– 66*
Overboeking SAH	10
Saneringsfonds Windpark Flevoland	– 2
Wet Regie Provinciefonds	– 10
Afdrachten BTW-compensatiefonds	– 11
Wet Regie Gemeentefonds	– 49
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 5
Technisch	*21*
Subsidie Aardgasvrije Huurwoningen (SAH)	10
BTW Afdracht SPUK Lokale aanpak derde tranche	7
RVB Flexwoningen - Distributielocaties	7
RVB Flexwoningen	– 11
Overig technisch	8
Stand Najaarsnota	**9.108**

XXII VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**746**
Meevallers	*13*
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)	13
Technisch	*25*
Subsidie Aardgasvrije Huurwoningen (SAH)	10
BTW Afdracht SPUK Lokale aanpak derde tranche	7
RVB Flexwoningen - Distributielocaties	7
RVB Flexwoningen	– 11
Overig technisch	12
Niet-kaderrelevant	*15*
Benzineveilingen	15

In miljoenen euro	2025
Stand Najaarsnota	**798**

Uitgaven

Meevallers

Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)

Het kabinet maakt 19 miljoen euro extra vrij voor studentenhuisvesting. Dit wordt gedekt uit hogere terugontvangsten van de regeling die worden gedesaldeerd (13 miljoen euro) en reallocaties binnen RHA zelf (6 miljoen euro). Hiermee kunnen 2.100 extra studentenwoningen worden gerealiseerd.

Wet Regie

De Wet Regie is aangenomen door de Tweede Kamer en ligt momenteel voor ter behandeling bij Eerste Kamer. De ingangsdatum zal daarom op zijn vroegst 1 januari 2026 zijn. De structurele uitvoeringskosten voor gemeenten en provincies die voor de tweede helft van 2025 gereserveerd waren zijn niet meer nodig en vallen daarom vrij.

Woningbouwimpuls

Voor de regeling Woningbouwimpuls is er voor minder middelen aangevraagd dan er eerder is geraamd. Deze middelen, 57 miljoen euro, zullen daarom niet meer worden uitgegeven.

Reallocatie DUMAVA naar Warmtefonds

Het budget voor de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA) wordt dit jaar deels geheralloceerd. Bij het Warmtefonds zijn dit jaar te weinig middelen om de aanvragen te honoreren. Om vertraging in de warmtetransitie te voorkomen, wordt het budget van 104 miljoen euro uit DUMAVA toegevoegd aan het budget voor het Warmtefonds. Bij Voorjaarsnota 2026 zal het budget dat gereserveerd staat voor 2026 in omgekeerde richting geschoven worden zodat dit per saldo budgetneutraal is voor beide regelingen.

Tegenvallers

Zakelijke lasten RVB

De extra uitgaven voor de zakelijke lasten (bijvoorbeeld onroerendezaakbelasting, rioolheffing, waterschapsbelasting) van het RVB (circa 4 miljoen euro) worden voornamelijk veroorzaakt door gestegen belastingen of later binnen gekomen aanslagen. Gemeentes sturen nog aanslagen uit eerdere jaren. Daarnaast stijgen ook WOZ-waardes naar aanleiding van renovaties. Tevens zijn er nieuwe panden opgeleverd.

Intensiveringen

Reallocatie DUMAVA naar Warmtefonds

Het budget voor de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA) wordt dit jaar deels geheralloceerd. Bij het Warmtefonds zijn dit jaar te weinig middelen om de aanvragen te honoreren. Om vertraging in de warmtetransitie te voorkomen, wordt het budget van 104 miljoen euro uit DUMAVA toegevoegd aan het budget voor het Warmtefonds. Bij Voorjaarsnota 2026 zal het budget dat gereserveerd staat voor 2026 in omgekeerde richting geschoven worden zodat dit per saldo budgetneutraal is voor beide regelingen.

Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)
Het kabinet maakt 19 miljoen euro extra vrij voor studentenhuisvesting. Dit wordt gedekt uit hogere terugontvangsten van de regeling die worden gedesaldeerd (13 miljoen euro) en reallocaties binnen RHA zelf (6 miljoen euro). Hiermee kunnen 2.100 extra studentenwoningen worden gerealiseerd.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH)
Er wordt 10 miljoen euro overgeboekt naar het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) door het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) om hiermee het budget van de Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH) op te hogen. Hiermee kunnen er meer aanvragen worden goedgekeurd. Er wordt voldaan aan de motie-Kröger (Kamerstukken II 2025/26, 33043, nr. 123).

Saneringsfonds Windpark Flevoland
Dit betreft een betaling via een specifieke uitkering (SPUK) vanuit het Rijk aan de provincie Flevoland voor het Saneringsfonds Windpark Flevoland. De financiële compensatie die wordt uitgekeerd voor de sanering van windturbines ter uitvoering van het windpark Zeewolde bedraagt voor het jaar 2025 circa 2 miljoen euro. Dit windmolenpark staat op rijksgrond. De meer ontvangen pacht ontbrengsten van het windmolenpark worden overgeheveld naar het ministerie van KGG.

Wet Regie Provinciefonds
Er vindt een overboeking voor de Wet Regie plaats van VRO naar het Gemeentefonds (GF) en het Provinciefonds (PF). De middelen zijn bedoeld voor de extra werkzaamheden die de medeoverheden op basis van het nog in werking te treden wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting krijgen. In een artikel 2-onderzoek is vastgesteld dat deze incidentele uitvoeringslasten circa 49 miljoen euro voor het Gemeentefonds en 9,5 miljoen euro voor het Provinciefonds bedragen.

Afdrachten BTW-compensatiefonds
Dit betreft verschillende afdrachten aan het BTW-compensatiefonds, waaronder circa 7,3 miljoen euro voor de derde tranche van de regeling lokale aanpak isolatie en circa 1,1 miljoen euro voor een specifieke uitkering aan Goeree-Overflakkee binnen het Programma aardgasvrije wijken.

Wet Regie Gemeentefonds
Er vindt een overboeking voor de Wet Regie plaats van VRO naar het Gemeentefonds (GF). De middelen zijn bedoeld voor de extra werkzaam heden die de medeoverheden op basis van het nog in werking te treden wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting krijgen. In een artikel 2-onderzoek is vastgesteld dat deze incidentele uitvoeringslastencirca 49 miljoen euro bedragen.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft diverse overboekingen met andere begrotingen. Zo vindt er een overboeking naar het Gemeentefonds plaats voor de wet maximering huurprijsverhoging geliberaliseerde huurovereenkomsten (1 miljoen euro). Ook vindt er een overboeking plaats van VRO naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) van circa 1 miljoen euro. Het betreft een reallocatie naar loonkosten eigen personeel om kosten gemaakt voor detacheringen en inbestedingen op het juiste budget te verantwoorden.

Technisch
Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH)
De Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen is eind 2024 aangepast met ook de mogelijkheid van subsidie voor het vastrecht van warmtenetten. Een groot aantal aanvragers hebben hierdoor een nieuwe aanvraag ingediend. Van deze dubbele aanvragers worden de reeds aangevraagde subsidies ingetrokken en teruggevorderd. Vervolgens wordt de subsidie voor de tweede aanvraag gehonoreerd en verstrekt. De terugontvangsten worden gedesaldeerd (10 miljoen euro) en voor deze aanvragers ingezet. Hiermee wordt voldaan aan de motie-Kröger (Kamerstukken II 2025/26, 33043, nr. 123).

BTW Afdracht SPUK Lokale aanpak derde tranche
Voor de derde tranche van de lokale aanpak is in 2025 budget beschikbaar gesteld in de regeling specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Per abuis zijn de specifieke uitkeringen uitgekeerd aan de gemeenten inclusief de BTW. Deze middelen zijn nu teruggevorderd (circa 7,3 miljoen euro) en worden gedesaldeerd ten behoeve van de afdracht aan het BTW-compensatiefonds.

RVB Flexwoningen - Distributielocaties
Omdat een deel van de door het RVB ingekochte flexwoningen nog niet op de definitieve locaties zijn geplaatst, lopen de uitgaven voor distributielocaties door in 2025. Hiervan is 7 miljoen euro doorberekend aan de afnemers van de flexwoningen. Middels deze desaldering worden inkomsten toegevoegd aan het uitgavenbudget voor de distributielocaties in 2025.

RVB Flexwoningen
De kosten voor de inkoop van de flexwoningen zijn lager dan geraamd. De inkomsten, bestaand uit aan de afnemers doorberekende kosten, worden daardoor ook lager. Middels deze desaldering van 11,3 miljoen euro worden de uitgaven- en ontvangstenraming negatief bijgesteld.

Overig technisch
Dit betreft diverse desalderingen, zoals de desaldering Woningbouw Sint-Maarten van circa 2,4 miljoen euro.

Ontvangsten
Meevallers
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)
Het kabinet maakt 19 miljoen euro extra vrij voor studentenhuisvesting. Dit wordt gedekt uit hogere terugontvangsten van de regeling die worden gedesaldeerd (13 miljoen euro) en reallocaties binnen RHA zelf (6 miljoen euro). Hiermee kunnen 2.100 extra studentenwoningen worden gerealiseerd.

Technisch
Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH)
De Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH) is eind 2024 aangepast met ook de mogelijkheid van subsidie voor het vastrecht van warmtenetten. Een groot aantal aanvragers hebben hierdoor een nieuwe aanvraag ingediend. Van deze dubbele aanvragers worden de reeds aangevraagde subsidies ingetrokken en teruggevorderd. Vervolgens wordt de subsidie voor de tweede aanvraag gehonoreerd en verstrekt. De terugont-

vangsten worden gedesaldeerd (10 miljoen euro) en voor deze aanvragers ingezet. Hiermee wordt voldaan aan de motie-Kröger (Kamerstukken II 2025/26, 33043, nr. 123).

BTW Afdracht SPUK Lokale aanpak derde tranche
Voor de derde tranche van de lokale aanpak is in 2025 budget beschikbaar gesteld in de regeling specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Per abuis zijn de beschikkingen (specifieke uitkeringen) uitgekeerd aan de gemeenten inclusief de BTW. Deze middelen zijn nu teruggevorderd (circa 7,3 miljoen euro) en worden nu gedesaldeerd ten behoeve van de afdracht aan het BTW compensatiefonds.

RVB Flexwoningen - Distributielocaties
Omdat een deel van de door het RVB ingekochte flexwoningen nog niet op de definitieve locaties zijn geplaatst, lopen de uitgaven voor distributielocaties door in 2025. Hiervan is 7 miljoen euro doorberekend aan de afnemers van de flexwoningen. Middels deze desaldering worden inkomsten toegevoegd aan het uitgavenbudget voor de distributielocaties in 2025.

RVB Flexwoningen
De kosten voor de inkoop van de flexwoningen lager zijn dan geraamd. De inkomsten, bestaand uit aan de afnemers doorberekende kosten, worden daardoor ook lager. Middels deze desaldering van 11,3 miljoen euro worden de uitgaven- en ontvangstenraming negatief bijgesteld.

Overig technisch
Dit betreft diverse desalderingen, zoals de desaldering Woningbouw Sint-Maarten van circa 2,4 miljoen euro.

Niet-kaderrelevant
Benzineveilingen
De generale ontvangsten uit benzineveilingen zijn 14,5 miljoen euro hoger dan eerder geraamd.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**60.271**
Meevallers	*– 186*
Schoolmaaltijden	– 4
Nationaal Programma Onderwijs	– 5
Apparaat	– 6
Lerarenbeurs	– 9
Subsidies Funderend Onderwijs	– 13
Zij-instroom	– 15
Opdrachten Funderend Onderwijs	– 21
Studiefinanciering	– 36
Nationaal Groeifonds (NGF)	– 54
Overige meevallers	– 24
Tegenvallers	*49*
Nieuwkomersbekostiging	29
Studiefinanciering	15
Maatschappelijke diensttijd	5
Intensiveringen	*8*
Credits European Space Agency (ESA)	8
Ombuigingen	*– 4*
Opdrachten DUO	– 1
Subsidies Hoger Beroepsonderwijs en Wetenschappelijk Onderwijs	– 1
Opdrachten Onderzoek en wetenschapsbeleid	– 2
Overboekingen met andere begrotingen	*21*
Weerbaarheidsmiddelen NWO	20
Onderzoeksprogramma's en -projecten NWO	11
Verrekening onderwijsvestigingen Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)	– 7
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 3
Technisch	*4*
Desaldering museaal aankoopfonds	2
Desaldering begrotingsreserve schatkistbankieren	2
Overig technisch	0
Niet-kaderrelevant	*– 355*
Niet-saldorelevante meevallers studiefinanciering	– 165
Niet-kaderrelevante meevallers studiefinanciering	– 190
Overig niet-kaderrelevant	0
Stand Najaarsnota	**59.808**

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**3.343**
Meevallers	*17*
Gemeentelijk onderwijsachterstanden budget (GOAB)	14
Specifieke uitkering Educatie	2
Overige meevallers	1
Tegenvallers	*– 5*
Studiefinanciering	– 5
Technisch	*4*
Desaldering museaal aankoopfonds	2
Desaldering begrotingsreserve schatkistbankieren	2
Stand Najaarsnota	**3.358**

Uitgaven

Meevallers

Schoolmaaltijden

Er is een meevaller op de regeling Schoolmaaltijden van 4 miljoen euro (2 miljoen euro in het primair onderwijs en 2 miljoen euro in het voortgezet onderwijs) als gevolg van minder aanvragen dan geraamd. Ook was het door scholen aangevraagde bedrag lager dan waar vooraf rekening mee werd gehouden.

Nationaal Programma Onderwijs

Het Nationaal Programma Onderwijs wordt dit jaar afgerond. Niet alle beschikbare middelen komen voor afronding van het programma tot besteding. Dit resulteert in een meevaller van 5 miljoen euro.

Apparaat

Op het apparaatsartikel treedt een meevaller van 6 miljoen euro op. Deze (incidentele) meevaller is een optelsom van een aantal kleine meevallers. Het is soms lastig gebleken om personeel te vinden waardoor vacatures lang openstaan. Ook door onzekerheden en/of afhankelijkheden bij in- en externe besluitvormingsprocessen duurt het soms langer voordat projecten of programma's volledig op stoom komen. Hierdoor is budget gedeeltelijk niet tot besteding gekomen.

Lerarenbeurs

Er zijn minder aanvragen gedaan voor de subsidie lerarenbeurs dan er budget beschikbaar was. Hierdoor is er een meevaller van 9 miljoen euro.

Subsidies funderend onderwijs

Door vertraging in verschillende projecten zijn er meevallers op verschillende subsidies in het primair en voortgezet onderwijs van respectievelijk 7 miljoen euro en 6 miljoen euro.

Zij-instroom

Op de subsidie voor de zij-instroom zijn verschillende meevallers die optellen tot 15 miljoen euro. Deze worden grotendeels veroorzaakt door een lager aantal subsidieaanvragen dan begroot.

Opdrachten funderend onderwijs
Er zijn meevallers op meerdere opdrachten in het primair en voortgezet onderwijs van respectievelijk 9 miljoen euro en 12 miljoen euro. Zo is er onder meer vertraging in de uitvoering van verschillende onderzoeken (o.a. van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO)). Het gaat bijvoorbeeld om het ontwikkelen van een interventiekaart voor basisvaardigheden en een effectonderzoek voor rekenen en wiskunde. Verder starten verschillende projecten later dan verwacht en vallen projectkosten lager uit, bijvoorbeeld voor medezeggenschapsprojecten.

Studiefinanciering
Er zijn verschillende bijstellingen gedaan in het budget studiefinanciering die optellen tot een meevaller van 36 miljoen euro. Zo hebben er minder (oud-)studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd dit jaar een tegemoetkoming ontvangen (15 miljoen euro). Dit komt omdat zij nog niet aan de diploma-eis hebben voldaan. Het recht op de tegemoetkoming blijft bestaan als ze alsnog binnen de termijn aan deze eis voldoen. Ook is er minder gebruik gemaakt van de aanvullende beurs dan geraamd (10 miljoen euro). Daarnaast is er meer tijd nodig geweest om de organisatie op te zetten voor de hersteloperatie uitwonendenbeurs. Hierdoor zullen er in 2025 minder herzieningen plaatsvinden (8 miljoen euro). Deze schuiven door naar 2026. Tot slot is er een meevaller van 3 miljoen euro op het budget voor DUO.

Nationaal Groeifonds (NGF)
Op meerdere projecten van het Nationaal Groeifonds (NGF) zijn middelen niet uitgeput in 2025. Het gaat in totaal om een bedrag van 54 miljoen euro, waaronder LLO (lang leven ontwikkelen)-katalysator (31 miljoen euro) en Npuls (18 miljoen euro). Dit komt door beschikkingen die niet meer konden plaatsvinden in 2025 en doorschuiven naar 2026.

Overige meevallers
Er zijn diverse kleinere meevallers, die samen optellen tot 24 miljoen euro. Hieronder vallen onder andere meevallers op het budget voor onderwijsregio's (4 miljoen euro), de subsidieregeling doorstroom beroepskolom (3 miljoen euro), het budget voor de lerarenagenda in de bekostiging van het hbo (2 miljoen euro) en het budget voor de implementatie van de nieuwe archiefwet (2 miljoen euro). Voor het budget van de nieuwe archiefwet geldt dat de beschikking niet meer kon plaatsvinden in 2025 en doorschuift naar 2026.

Tegenvallers
Nieuwkomersbekostiging
Dit betreft een tegenvaller van 29 miljoen euro op de nieuwkomersbekostiging die is ontstaan door een fout in de raming in 2023. De meerjarige tegenvaller om de hogere kosten voor nieuwkomers te dekken, is destijds te laag ingeschat. Met deze verhoging van het budget wordt de raming van de nieuwkomersbekostiging voor 2025 gecorrigeerd.

Studiefinanciering
De uitgaven aan het studentenreisproduct (10 miljoen) en de overige studiefinancieringsuitgaven (5 miljoen) vallen lager uit dan geraamd. Met deze bijstelling wordt aangesloten op actuele realisatiecijfers van DUO.

Maatschappelijke diensttijd
In 2024 zijn enkele aanvragen voor de subsidie maatschappelijke diensttijd (MDT) afgekeurd. Een groep subsidieaanvragers heeft vervolgens bezwaar ingediend. Deze bezwaren zijn gegrond verklaard, waardoor deze subsidies alsnog verstrekt dienen te worden. Dit veroorzaakt een tegenvaller van 5 miljoen euro.

Intensiveringen
Credits European Space Agency (ESA)
Het budget voor European Space Agency (ESA) wordt verhoogd met 7,9 miljoen euro. Dit betreft een mutatie voor de aankoop van ESA-credits ter dekking van de verwachte stijging van de contributiekosten voor ESA.

Ombuigingen
Opdrachten DUO
Er is voor gekozen om minder opdrachten uit te zetten dan dat er aan budget beschikbaar is. Het budget dat hierdoor beschikbaar komt, wordt ingezet ter dekking van de aanschaf van ESA-credits.

Subsidies Hoger Beroepsonderwijs en Wetenschappelijk Onderwijs
Er is voor gekozen om binnen de posten subsidie Nationale coördinatie en overige subsidies in de begroting minder subsidies toe te kennen aan het hbo en wo. Het budget dat hierdoor beschikbaar komt, wordt ingezet ter dekking van de aanschaf van ESA-credits.

Opdrachten Onderzoek en wetenschapsbeleid
Er is voor gekozen om minder opdrachten uit te zetten dan dat er aan budget beschikbaar is. Het budget dat hierdoor beschikbaar komt, wordt ingezet ter dekking van de aanschaf van ESA-credits.

Overboekingen met andere begrotingen
Weerbaarheidsmiddelen NWO
In het kader van de versterkte samenwerking tussen civiele kennispartners wordt 20 miljoen euro geïnvesteerd in de weerbaarheid van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Deze middelen komen van Defensie.

Onderzoeksprogramma's en -projecten NWO
Vanuit andere departementen is voor 11 miljoen euro overgemaakt aan OCW ten behoeve van diverse onderzoeksprogramma's en -projecten die uitgevoerd worden door NWO. Dit betreft onder andere een overboeking van 4 miljoen euro van LVVN voor het programma Praktijkkennis Voedsel en Groen. Daarnaast betreft het onder andere drie overboekingen van KGG van ieder 2 miljoen euro voor het Kennisinfrastructuur onderzoeksprogramma voor kernenergie, het Kennis- en Innovatieconvenant (KIC) project Offshore Windenergie en Circulariteit en het project IJzerpoeder 2025.

Verrekening onderwijsvestigingen Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)
De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) doet een jaarlijkse overboeking aan OCW voor het onderwijs van leerlingen binnen de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's). Door een dalend aantal plaatsingen in JJI's dalen ook de kosten voor onderwijs in deze instellingen. Het teveel ontvangen voorschot wordt door OCW terugbetaald (7 miljoen euro).

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft meerdere kleinere overboekingen van en naar de begroting van OCW van per saldo 3 miljoen euro.

Technisch
Desaldering begrotingsreserve schatkistbankieren
OCW staat garant voor (onderwijs)instellingen die bij de Staat lenen (schatkistbankieren). Voor het risico dat OCW hierdoor loopt, ontvangt OCW van die instellingen een premie. Deze premie wordt toegevoegd aan de begrotingsreserve schatkistbankieren via een desaldering.

Desaldering museaal aankoopfonds
Het Frans Hals Museum heeft twee kinderportretten, *De Vioolspelende jongen* en *Het Zingende meisje* van Frans Hals, aangekocht. Hiervoor is een rijksbijdrage van 2 miljoen euro onttrokken aan het Museaal Aankoopfonds.

Overig technisch
Deze post bestaat uit diverse technische mutaties die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Niet-saldorelevante meevallers studiefinanciering
Op de budgetten voor de studiefinanciering hebben zich verschillende niet-saldorelevante meevallers voorgedaan die optellen tot 165 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt doordat studenten minder hebben geleend dan geraamd.

Niet-kaderrelevante meevallers studiefinanciering
Op de budgetten voor de studiefinanciering hebben zich verschillende niet-kaderrelevante meevallers voorgedaan die optellen tot 190 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt door een lager totaal aantal studenten en een lager percentage uitwonende studenten dan geraamd.

Overig niet-kaderrelevant
Deze post bestaat uit een kleine technische correctie.

Ontvangsten
Meevallers
Gemeentelijk onderwijsachterstanden budget (GOAB)
Gemeenten hebben in de periode 2022-2023 budget voor het Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) niet besteed. Deze middelen worden op basis van de door gemeenten aangeleverde verantwoording nu teruggevorderd en leiden daarmee tot een meevaller op het ontvangstenbudget van 14 miljoen euro.

Specifieke uitkering Educatie
Er worden middelen teruggevorderd van gemeenten voor de specifieke uitkering (SPUK) Educatie vanuit DUO. Dit veroorzaakt een meevaller van 2 miljoen euro.

Overige meevallers
Dit betreft verschillende kleinere meevallers.

Tegenvallers
Studiefinanciering
Uit actuele realisatiegegevens van DUO blijkt dat de rente inkomsten van studiefinanciering lager uitvallen dan geraamd. Dit leidt tot een tegenvaller op het ontvangstenbudget van 5 miljoen euro. Deze bijstelling wordt onder andere veroorzaakt doordat oud-studenten eerder aflossen en daardoor ook minder rente betalen.

Technisch
Desaldering begrotingsreserve schatkistbankieren
OCW staat garant voor (onderwijs)instellingen die bij de Staat lenen (schatkistbankieren). Voor het risico dat OCW hierdoor loopt, ontvangt OCW een premie. Deze premie wordt toegevoegd aan de begrotingsreserve schatkistbankieren via een desaldering.

Desaldering museaal aankoopfonds
Het Frans Hals Museum heeft twee kinderportretten, *De Vioolspelende jongen* en *Het Zingende meisje* van Frans Hals, aangekocht. Hiervoor is een rijksbijdrage van 2 miljoen euro onttrokken aan het Museaal Aankoopfonds.

Financiën (inclusief Nationale Schuld)

IXB FINANCIEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**29.288**
Meevallers	*– 333*
Onderuitputting apparaat Toeslagen Herstel	– 67
Programmamiddelen Toeslagen Herstel	– 235
Overige meevallers	– 30
Tegenvallers	*57*
Overschrijding Douane	28
Tegenvaller Belastingdienst	22
Overige tegenvallers	7
Intensiveringen	*14*
Vertragingsrente n.a.v. nabetalingen TEM	14
Generaal dossier	*6*
EIB - garantie	6
Overboekingen met andere begrotingen	*119*
Overboekingen BCF	138
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 19
Technisch	*25*
Technisch	25
Niet-kaderrelevant	*100*
Storting BCF voor opvang Oekraïense ontheemden	53
Tegenvaller belasting- en invorderingsrente	35
Schade-uitkering ekv	18
Bijdrage EU voor rente Oekraïne	– 6
Stand Najaarsnota	**29.276**

IXB FINANCIEN: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**4.735**
Meevallers	*34*
Meevallers	34
Tegenvallers	*– 3*
Overschrijding Douane	– 1
Overige tegenvallers	– 2
Technisch	*31*
Technisch	31
Niet-kaderrelevant	*835*
Vervroegde aflossing lening Griekenland	320
Verkoop aandelen ABN AMRO	202
Meevaller belasting- en invorderingsrente	200

In miljoenen euro	2025
Dividend staatsdeelnemingen	137
Renteontvangsten lening TenneT	– 18
Overig niet-kaderrelevant	– 6
Stand Najaarsnota	**5.632**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting apparaat Toeslagen Herstel

Door een later moment van uitvoering van met name de aanvullende schaderoutes wordt het apparaatsbudget van Toeslagen Herstel in 2025 met circa 67 miljoen euro verlaagd.

Programmamiddelen Toeslagen Herstel

Doordat de uitvoering van de aanvullende schaderoutes, de wettelijke rente en de huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget-regeling (HZK-regeling) minder snel verloopt dan eerder verondersteld, wordt er in 2025 circa 190 miljoen euro minder uitgegeven. Daarnaast wordt in 2025 een lagere realisatie voorzien bij de afhandeling van private schulden en vallen de declaraties van gemeenten voor brede ondersteuning van gedupeerden 35 miljoen euro lager uit dan begroot.

Overige meevallers

Dit betreffen diverse meevallers op met name het externe inhuur budget van circa 26 miljoen euro.

Tegenvallers

Overschrijding Douane

Bij Douane leiden onder andere hogere apparaatsuitgaven tot een overschrijding van circa 28 miljoen euro. Deze hogere uitgaven zijn met name een gevolg van een hoger dan verwachte fte-instroom en daarmee bezettingsgraad.

Tegenvaller Belastingdienst

Bij de Belastingdienst is er een tegenvaller van circa 22 miljoen euro op het bestaande programmabudget voor ICT. Dit is met name het gevolg van prijsstijgingen. Daarnaast zijn er meer contracten getekend dan waarvoor eerder is begroot.

Overige tegenvallers

Dit betreft voornamelijk een tegenvaller op de schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten (ekv).

Intensiveringen

Vertragingsrente n.a.v. nabetalingen over de TEM

Er zijn nabetalingen gedaan over de Traditionele Eigen Middelen (TEM) aan de Europese Commissie vanuit de begroting van Buitenlandse Zaken . De corresponderende vertragingsrente op de nabetalingen bedraagt circa 14 miljoen euro en wordt vanuit de Financiën begroting voldaan. Deze middelen zijn overgeboekt van de reservering op de Aanvullende Post (AP).

Overboekingen met andere begrotingen

Overboekingen met BCF

Dit betreffen verschillende overboekingen van andere begrotingen naar het Btw-compensatiefonds (BCF).

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreffen verschillende overboekingen met andere begrotingen.

Technisch
Overig Technisch
Dit betreft een totaal van meerdere beperkte desalderingen en daarnaast enkele technische mutaties die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Storting BCF voor opvang Oekraïense ontheemden
Dit is een overboeking vanuit het Minsterie van Justitie en Veiligheid naar het BCF voor de opvang van Oekraïense ontheemden. In het Hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat de uitgaven aan militaire en humanitaire steun aan Oekraïne en de binnenlandse opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland niet onder het uitgavenkader vallen.

Tegenvaller belasting- en invorderingsrente
De realisatiecijfers van de belasting- en invorderingsrente waren afgelopen maanden hoger dan verwacht en daarom worden de uitgaven bij de belasting- en invorderingsrente omhoog bijgesteld.

Schade-uitkering ekv
Op basis van de ramingen van Atradius Dutch State Business (ADSB) wordt er 18 miljoen euro meer schade verwacht dan geraamd op de nieuwe en/of lopende door de exportkredietverzekering (ekv) gedekte transacties.

Bijdrage EU voor rente Oekraïne
Dit betreft een actualisatie van de verwachte bijdrage van Nederland om de rente op de MFA+ lening aan Oekraïne te compenseren.

Ontvangsten
Meevallers
Overige meevallers
De ontvangsten uit het doorbelasten van vervolgingskosten en boetes zijn hoger dan geraamd.

Tegenvallers
Overige tegenvallers
Dit betreft voornamelijk een tegenvaller op de door te belasten kosten aan financiële instellingen.

Technisch
Technisch
Dit betreft een totaal van meerdere beperkte desalderingen en daarnaast enkele technische mutaties die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Vervroegde aflossing lening Griekenland
Griekenland lost een deel van de uitstaande leningen onder de Greek Loan Facility (GLF) vervroegd af. Deze vervroegde aflossing zal op 15 december plaatsvinden. Dit betreft een gedeeltelijke betaling van de aflossing die was voorzien voor de jaren 2033-2041.

Verkoop aandelen ABN AMRO
De Staat bouwt, via NL Financial Investments (NLFI), haar belang in ABN AMRO af. De verwachte ontvangsten nemen met 202 miljoen euro toe als gevolg van de verkoop van aandelen ABN AMRO door de Staat en de inkoop van deze aandelen door ABN AMRO.

Meevaller belasting- en invorderingsrente
De realisatiecijfers van de belasting- en invorderingsrente waren afgelopen maanden hoger dan verwacht en daarom wordt meer belasting- en invorderingsrente verwacht dan eerder geraamd.

Renteontvangsten lening TenneT
Dit betreft een neerwaartse bijstelling in renteontvangsten van de lening aan TenneT. De laatste rentebetaling voor 2025 is reeds door TenneT gedaan. Zodoende kunnen de renteontvangsten voor dit jaar vastgesteld worden.

Overig niet-kaderrelevant
Dit betreft een bijstelling in de premieontvangsten van de garantie voor TenneT Nederland en van de Wet aansprakelijkheid kernongevallen (Wako).

IXA NATIONALE SCHULD: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**31.638**
Tegenvallers	*2*
Tegenvallers	2
Overboekingen met andere begrotingen	*0*
Overboekingen met andere begrotingen	0
Niet-kaderrelevant	*– 166*
Rentelasten kasbeheer	84
Uitgaven bij voortijdige beëindiging	0
Rente vaste schuld	– 65
Rente vlottende schuld	– 185
Stand Najaarsnota	**31.474**

IXA NATIONALE SCHULD: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**72.995**
Niet-kaderrelevant	*– 11.888*
Ontvangen aflossingen	18
Rentebaten kasbeheer	6
Ontvangsten bij voortijdige beëindiging	0
Mutatie in rekening courant en deposito	– 3.238
Mutatie vlottende schuld	– 8.674
Stand Najaarsnota	**61.106**

Uitgaven
Tegenvallers
Tegenvaller Treasury Management System
Dit betreft een tegenvaller van 2 miljoen euro bij de implementatie van een nieuwe versie van het Treasury Management Systeem.

Overboekingen met andere begrotingen
Overige overboekingen
Dit betreft een overboeking vanuit het Ministerie van Financiën naar de begroting voor de Nationale Schuld voor de correctie van de eindejaarsmarge van apparaat naar programma.

Niet-kaderrelevant
Rentelasten kasbeheer
De rentelasten kasbeheer vallen naar verwachting 84 miljoen euro hoger uit. Dit is het gevolg van het bijwerken van de realisatie.

Rente vaste schuld
De raming van de rentelasten vaste schuld valt naar verwachting 65 miljoen euro lager uit doordat de uitgifte van staatsobligaties op een later moment in het jaar heeft plaatsgevonden dan geraamd. Hierdoor wordt er minder rente toegerekend aan het lopende jaar.

Rente vlottende schuld
De raming van de rentelasten vlottende schuld valt naar verwachting 185 miljoen euro lager uit als gevolg van de realisaties op de geldmarkt in 2025.

Ontvangsten
Niet-kaderrelevant
Ontvangen aflossingen
Op basis van de actuele inzichten wordt verwacht dat de aflossingen op de leningen, die door agentschappen en rechtspersonen met een wettelijke taak (RWT's) in het kader van schatkistbankieren zijn afgesloten, in 2025 18 miljoen euro hoger zullen uitvallen dan eerder geraamd.

Rentebaten kasbeheer
De rentebaten kasbeheer vallen naar verwachting 6 miljoen euro hoger uit. Dit is het gevolg van het bijwerken van de realisatie.

Mutatie in rekening courant en deposito
Uit de actualisatie van de raming van uitgaven en inkomsten van sociale fondsen blijkt dat deze fondsen in 2025 minder middelen storten in de schatkist dan eerder verwacht. Dit betekent dat de geraamde mutatie in het saldo op de rekeningen-courant en deposito's daalt ten opzichte van de laatste raming.

Mutatie vlottende schuld
De mutatie vlottende schuld is in 2025 lager als gevolg van een lagere financieringsbehoefte doordat de raming van het kastekort voor het lopende begrotingsjaar is afgenomen. Schommelingen in de financieringsbehoefte in een lopend begrotingsjaar worden zo veel mogelijk opgevangen op de geldmarkt.

Defensie (inclusief Defensiematerieelbegrotingsfonds)

X DEFENSIE: UITGAVEN	
X Defensie: Uitgaven	
In miljoenen euro	**2025**
Stand Miljoenennota	**14.910**
Meevallers	*– 40*
Onderuitputting BIV	– 40
Overboekingen met andere begrotingen	*9*
Overboekingen met Defensiematerieelbegrotingsfonds	33
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 23
Technisch	*5*
Technisch	5
Niet-kaderrelevant	*128*
Windfall Profits (WPF)	100
Inzet terugontvangsten Europees Defensieagentschap (EDA)	28
Stand Najaarsnota	**15.013**

X DEFENSIE: ONTVANGSTEN	
X Defensie: Ontvangsten	
In miljoenen euro	**2025**
Stand Miljoenennota	**299**
Technisch	*5*
Technisch	5
Niet-kaderrelevant	*128*
Windfall Profits (WPF)	100
Terugontvangsten Europees Defensieagentschap (EDA)	28
Stand Najaarsnota	**432**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting BIV

Er is 40 miljoen euro aan onderuitputting ingeboekt op het Budget Internationale Veiligheid (BIV). Het BIV is een voorziening die het mogelijk maakt om op internationale ontwikkelingen te reageren. Deze zal dit jaar niet volledig tot uitputting komen.

Overboekingen met andere begrotingen

Overboekingen met Defensiematerieelfonds

Er zijn diverse overboekingen gedaan tussen de Defensiebegroting en het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF). Zo wordt er in totaal voor circa 34 miljoen euro in 2025 overgeboekt vanuit H10 artikel 9 Algemeen naar het DMF artikel 1 Defensiebreed Materieel in het kader van kennisopbouw

en technologie-ontwikkeling. Ook wordt er circa 6 miljoen euro in 2025 overgeboekt van H10 artikel 7 Commando Materieel en IT naar DMF artikel 6 IT voor de instandhouding van cybercapaciteiten.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Er zijn diverse overboekingen gedaan van en naar de Defensiebegroting. Zo zijn er middelen teruggeboekt naar de begroting van Binnenlandse Zaken en Koningrijksrelaties voor gezamenlijke bedrijfsvoering (circa 7 miljoen euro in 2025) en naar het ministerie van Justitie en Veiligheid voor persoonsbeveiliging (circa 3 miljoen euro in 2025).

Technisch
Technisch
Deze post betreft budgetneutrale herschikkingen binnen de Defensiebegroting. Zo wordt er circa 47 miljoen euro in 2025 geschoven van artikel 12 Nog onverdeeld naar artikel 3 Koninklijke Landmacht in het kader van personele uitgaven. Per saldo is deze post positief door uitgaven die via een desaldering zijn bekostigd vanuit extra ontvangsten.

Niet-kaderrelevant
Windfall Profits (WPF)
De Europese Commissie (EC) heeft als sanctie Russische centrale banktegoeden bij Europese banken bevroren en roomt de rentebetalingen daarover af om ten goede te laten komen aan Oekraïne. Defensie ontvangt hieruit 100 miljoen euro in 2025 als vergoeding voor geleverde militaire steun. Deze post aan de uitgavenkant betreft de inzet van deze middelen voor militaire steun aan Oekraïne.

Inzet terugontvangsten Europees Defensieagentschap (EDA)
Defensie heeft eerder in 2024 een bijdrage geleverd aan het Europees Defensieagentschap om militaire steun aan Oekraïne te bekostigen. Een deel van de leveringen zijn niet doorgegaan, waardoor Defensie een deel van de betalingen terugontvangt en opnieuw inzet voor andere leveringen. Deze post aan de uitgavenkant betreft de inzet van deze middelen voor militaire steun aan Oekraïne.

Ontvangsten
Technisch
Technisch
Het ontvangstenbudget is onder andere gestegen door de extra ontvangsten die de Koninklijke Luchtmacht afgelopen jaar heeft ontvangen. Dit komt bijvoorbeeld door extra ontvangsten vanuit NAVO-bondgenoten als vergoeding voor brandstofkosten en extra ontvangsten uit medegebruik van luchthavens (circa 5 miljoen in 2025). Deze extra ontvangsten worden door Defensie via een desaldering ingezet, waardoor de uitgaven stijgen.

Niet-kaderrelevant
Windfall Profits (WPF)
De Europese Commissie (EC) heeft als sanctie Russische centrale banktegoeden bij Europese banken bevroren en roomt de rentebetalingen daarover af om ten goede te laten komen aan Oekraïne. Defensie ontvangt hieruit 100 miljoen euro in 2025 als vergoeding voor geleverde militaire steun. Deze post betreft de ontvangsten vanuit de EC.

Terugontvangsten Europees Defensieagentschap (EDA)
Defensie heeft eerder in 2024 een bijdrage geleverd aan het Europees Defensieagentschap (EDA) om militaire steun aan Oekraïne te bekostigen. Een deel van de leveringen zijn niet doorgegaan, waardoor het hiervoor gereserveerde budget in 2025 wordt teruggeven aan Defensie. Deze post betreft de terugontvangsten vanuit de EDA.

K DEFENSIEMATERIEELBEGROTINGSFONDS: UITGAVEN

K Defensiematerieelbegrotingsfonds: Uitgaven	
In miljoenen euro	**2025**
Stand Miljoenennota	**10.481**
Overboekingen met andere begrotingen	*215*
Overboeking met het ministerie van Economische Zaken	270
Overboekingen met Defensiebegroting	– 33
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 22
Technisch	*47*
Aanpassing over-/onderprogrammering	2.870
Bijstelling programmering Kennis en innovatie	– 107
Bijstelling programmering Defensie-investeringen	– 2.763
Overig technisch	47
Stand Najaarsnota	**10.743**

K DEFENSIEMATERIEELBEGROTINGSFONDS: ONTVANGSTEN

K Defensiematerieelbegrotingsfonds: Ontvangsten	
In miljoenen euro	**2025**
Stand Miljoenennota	**165**
Technisch	*47*
Technisch	47
Stand Najaarsnota	**212**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking met het ministerie van Economische Zaken
De stijging van 270 miljoen euro wordt veroorzaakt door een overboeking naar aanleiding van een verzoek tot bedrijfssteun (Kamerstuk 36 787, nr. 1). Het verzoek tot steun is ingetrokken en deze middelen worden nu weer terug overgeheveld van de begroting van Economische Zaken naar het Defensiematerieelfonds.

Overboekingen met Defensiebegroting
Er zijn diverse overboekingen gedaan tussen de Defensiebegroting en het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF). Zo wordt er in totaal voor circa 34 miljoen euro in 2025 overgeboekt vanuit H10 artikel 9 Algemeen naar het DMF artikel 1 Defensiebreed Materieel in het kader van kennisopbouw en technologie-ontwikkeling. Ook wordt er circa 6 miljoen euro in 2025 overgeboekt van H10 artikel 7 Commando Materieel en IT naar DMF artikel 6 IT voor de instandhouding van cybercapaciteiten.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Er zijn diverse overboekingen gedaan van en naar de Defensiematerieelfonds. Zo zijn er middelen overgeboekt naar de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor samenwerking met civiele kennispartners in het kader van weerbaarheid (20 miljoen euro in 2025) en naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor een bijdrage aan gezamenlijke bedrijfsvoering (per saldo circa 10 miljoen euro in 2025).

Technisch
Aanpassing over-/onderprogrammering
Met de actualisatie van de projecten zijn de uitgaven aangepast aan de verwachte realisaties. Door deze technische tegenboeking is de overprogrammering voor 2025 teruggebracht naar nul.

Bijstelling programmering Kennis en innovatie
In deze begroting zijn de ramingen aangepast op de verwachte realisatie in 2025. Ieder jaar kunnen projecten en programma's onverwachts vertragen. Om er toch voor te zorgen dat de begroting zo goed mogelijk gerealiseerd wordt, wordt op de vertraging geanticipeerd door het instrument over-/onderprogrammering. Een deel van de projecten is vertraagd, onder andere door krapte op de arbeidsmarkt of leveringsproblemen waardoor projecten dit jaar geen (volledige) doorgang vinden. Het Kennis- en innovatiebudget dat dit jaar niet meer tot realisatie komt wordt doorgeschoven naar een later begrotingsjaar.

Bijstelling programmering Defensie-investeringen
In deze begroting zijn de ramingen aangepast op de verwachte realisatie in 2025. Ieder jaar kunnen projecten en programma's onverwachts vertragen. Om er toch voor te zorgen dat de begroting zo goed mogelijk gerealiseerd wordt, wordt op de vertraging geanticipeerd door het instrument over-/onderprogrammering. Een deel van de projecten is vertraagd, onder andere door krapte op de arbeidsmarkt en de beperkte opschalingsmogelijkheden binnen de defensie-industrie. De investeringsbudgetten die dit jaar niet meer tot realisatie komen worden doorgeschoven naar een later begrotingsjaar. Deze vertragingen in de investeringen doen zich voor op alle investeringsartikelen van het DMF.

Overig technisch
De post betreft verschillende uitgaven die via een desaldering zijn bekostigd vanuit hogere uitgaven. Zo worden de hogere ontvangsten van 21 miljoen in 2025 bij projecten die worden ondernomen door de Commando Materieel en IT (zie VT H66 Ontvangsten) ingezet voor de aanschaf van munitie, raketten en drones.

Ontvangsten
Technisch
Overig technisch
Het ontvangstenbudget is naar boven bijgesteld met 47 miljoen euro in 2025. Dit komt hoofdzakelijk door hogere ontvangsten bij projecten die worden ondernomen door de Commando Materieel en IT (21 miljoen euro in 2025).

Infrastructuur en Waterstaat (inclusief Mobiliteitsfonds en Deltafonds)

XII INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**14.182**
Meevallers	*– 46*
Duurzame Mobiliteit	– 2
GIS-4	– 3
TVOV	– 3
Subsidieregeling plastic	– 11
Luchtvaart in Transitie	– 15
Overige meevallers	– 12
Tegenvallers	*15*
Werkkostenregeling	3
NAVO top	2
Overige tegenvallers	9
Overboekingen met andere begrotingen	*– 46*
Overboeking BZK: DU Bodemschade	– 2
BTW afdracht Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	– 4
Overboeking BZK: Regionale Kennisfunctie	– 4
Bijdrage PF: DU Decentraal Spoor	– 21
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 15
Technisch	*– 85*
Mutaties met Deltafonds	0
Mutaties met Mobiliteitsfonds	– 79
Overig technisch	– 6
Stand Najaarsnota	**14.019**

XII INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**177**
Technisch	*9*
Technisch	9
Stand Najaarsnota	**186**

Uitgaven

Meevallers

Duurzame Mobiliteit

Vanwege lager uitvallende prognoses bij de Aanschafregeling Zero-Emissietrucks (AanZET) en de Subsidiereling Waterstof in Mobiliteit (SWiM) op Duurzame Mobiliteit is er een overschot op artikel 14 (Wegen en Verkeersveiligheid) van circa 2 miljoen euro.

Gis-4
De prognose voor 2025 is bijgesteld vanwege een vertraging in de uitvoering van Geluidsisolatie Schiphol (Gis-4). De ontwerpfase van het project duurt langer dan verwacht. Dit heeft tot gevolg dat een deel van de realisatie pas in 2026 van start zal gaan. Hierdoor komt in 2025 3 miljoen euro niet tot uitputting.

TVOV
Dit betreft een overschot van het transitievangnet openbaar vervoer (TVOV) ter hoogte van circa 3 miljoen euro. Deze middelen komen in 2025 niet meer tot betaling, omdat er minder aanspraak is gemaakt op de TVOV regeling dan eerder werd voorzien.

Luchtvaart in Transitie
De lagere uitgaven worden met name veroorzaakt door vertraging bij het Nationaal Groeifonds (NGF) project Luchtvaart in Transitie (LiT). Er zijn minder aanvragen gedaan dan verwacht voor de tweede fase van het Hydrogen Optimization and Testing programma. Dit leidt tot een meevaller van 14,5 miljoen euro.

Subsidieregeling plastic
Op de subsidieregeling omschakeling plasticverwerkers zijn minder aanvragen binnengekomen dan geraamd, waardoor er voor circa 8 miljoen euro minder is uitgegeven. Daarnaast wordt 4 miljoen euro dit jaar niet uitgegeven door vertraging in de uitvoering van de subsidieregeling circulaire plastics, onder andere door vertraging binnen het vergunningstraject.

Overige meevallers
De overige 12 miljoen euro aan meevallers bestaat uit 2 miljoen euro door vertraging op Nationaal Groeifonds (NGF)-project Digitale Infrastructuur, 1,5 miljoen euro door incidentele meevallers vanuit diverse subsidieregelingen en nog een aantal andere kleine onderdelen.

Tegenvallers
Werkkostenregeling
Er is in 2024 meer gebruik gemaakt van de werkkostenregeling dan de beschikbare (belasting)vrije ruimte. Dit heeft geresulteerd in een naheffing van 3 miljoen euro in 2025 van de belastingdienst.

NAVO top
Voor de NAVO-top was circa 2 miljoen euro meer nodig dan voorzien. Dit kwam doordat de kosten voor de verkeersmaatregelen hoger waren dan was voorzien en er additionele eisen bijkwamen vanuit de beveiliging.

Overige tegenvallers
Er is voor circa 9 miljoen euro aan overige tegenvallers, die onder andere voortkomen uit prijsstijgingen van SSC ICT, een tegenvaller op het apparaatsbudget van DG Mobiliteit en de agentschappen.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking BZK: DU Bodemschade
Dit betreft onder andere een overboeking naar het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) voor de Maatwerkoplossing grootschalige bodemschade met aan drugsproductie gerelateerde stoffen.

BTW afdracht Regionale Aanpak Laadinfrastructuur
Voor de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur wordt circa 4 miljoen euro overgeboekt naar het BTW compensatiefonds van het ministerie van Financiën.

Overboeking BZK: Regionale Kennisfunctie
Dit betreft een overboeking voor circa 4,5 miljoen euro naar BZK voor de inrichting van een regionale kennisfunctie op het gebied van bodem en ondergrond.

Bijdrage PF: DU Decentraal Spoor
Dit betreft een overboeking van circa 21 miljoen euro naar het provinciefonds ten behoeve van de financiering van decentraal spoor.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Ook zijn er nog een aantal kleinere overboekingen met onder andere een overboeking naar LVVN van 2 miljoen euro ten behoeve van de jaaropdracht aan het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB).

Technisch
Mutaties met Mobiliteitsfonds
Hieronder vallen de uitgaven die via het voedingsartikel van IenW op het Mobiliteitsfonds landen.

Mutaties met Deltafonds
Hieronder vallen de uitgaven die via het voedingsartikel van IenW op het Deltafonds landen.

Overig technisch
Deze post bevat overige herschikkingen.

Ontvangsten
Technisch
Dit betreft (lagere of hogere) uitgaven die worden gecompenseerd aan de ontvangstenkant. Deze mutaties hebben netto dus geen effect op de begroting. Netto betreft dit circa 6 miljoen euro. Hierbij gaat het onder andere om ontvangsten van 3 miljoen euro van RVO uit de afrekening van subsidies. Daarnaast wordt voor circa 1,5 miljoen euro van de vrachtwagenheffing door de Rijksdienst voor Ondernemers (RVO) terugbetaald. Onder de ontvangsten valt ook een terugbetaling van de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderwijs (NWO) voor circa 1,5 miljoen euro van de tijdelijke subsidieregeling onderzoek topsector logistiek.

MOBILITEITSFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**9.773**
Meevallers	*– 12*
Saldo Mobiliteitsfonds	– 12
Overboekingen met andere begrotingen	*– 93*
BCF afdracht woningbouw middelen korte termijn	– 12
BCF afdracht Regeling Impuls Strategisch Plan Verkeersveiligheid	– 20
BCF afdracht Mobiliteitspakketten	– 57
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 4
Technisch	*138*
Technisch	138
Stand Najaarsnota	**9.806**

MOBILITEITSFONDS: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**9.773**
Tegenvallers	*– 202*
Saldo Mobiliteitsfonds	– 202
Technisch	*45*
Mutaties met Infrastructuur en Waterstaat	– 79
Overig technisch	124
Stand Najaarsnota	**9.617**

Uitgaven

Meevallers

Saldo Mobiliteitsfonds

Aan de uitgaven kant van het Mobiliteitsfonds is er sprake van een voordelig saldo van 12 miljoen euro. In totaal (uitgaven en ontvangsten) is er sprake van overschrijding (nadelig saldo) van respectievelijk 189 miljoen euro. In de afgelopen jaren was er vaak sprake van onderuitputting: er werd minder uitgegeven dan vooraf geraamd. Vanuit de wens om de begroting realistischer te maken, is er kasbudget naar latere jaren geschoven, zonder projecten te stoppen of te vertragen: de zogenaamde overprogrammering op de fondsen is zo verhoogd. Hiermee nam de kans op uitputting toe, maar ook de kans op een nadelig saldo (overuitputting). Dat doet zich nu voor: in 2025 is er voor het eerst in lange tijd meer van het oorspronkelijke programma uitgevoerd dan vooraf verwacht. Hierdoor blijkt er voor het jaar 2025 nu meer kasbudget nodig te zijn dan eerder geraamd.

Overboekingen met andere begrotingen

BCF afdracht woningbouw middelen korte termijn

Dit betreft circa 11,5 miljoen euro BTW afdracht voor de woningbouwmiddelen korte termijn aan het BTW compensatiefonds.

BCF afdracht regeling Impuls Strategisch Plan Verkeersveiligheid

Dit betreft circa 20 miljoen euro BTW afdracht voor de eerste ronde van de derde tranche regeling Impuls Strategisch Plan Verkeersveiligheid aan het BTW compensatiefonds.

BCF afdracht mobiliteitspakketten
Dit betreft circa 57 miljoen euro BTW afdracht voor de mobiliteitspakketten aan het BTW compensatiefonds.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft een aantal kleine overboekingen van en naar het Mobiliteitsfonds. Dit zijn voornamelijk BTW afdrachten aan het BTW compensatiefonds.

Technisch
Deze post bevat herschikkingen binnen het Mobiliteitsfonds en overboekingen met de beleidsbegroting van Infrastructuur en Waterstaat.

Ontvangsten
Tegenvallers
Saldo Mobiliteitsfonds
Aan de ontvangsten kant van het Mobiliteitsfonds is er sprake van een nadelig saldo van 202 miljoen euro. In totaal (uitgaven en ontvangsten) is er sprake van overschrijding (nadelig saldo) van respectievelijk 189 miljoen euro. In de afgelopen jaren was er vaak sprake van onderuitputting: er werd minder uitgegeven dan vooraf geraamd. Vanuit de wens om de begroting realistischer te maken, is er kasbudget naar latere jaren geschoven, zonder projecten te stoppen of te vertragen: de zogenaamde overprogrammering op de fondsen is zo verhoogd. Hiermee nam de kans op uitputting toe, maar ook de kans op een nadelig saldo (overuitputting). Dat doet zich nu voor: in 2025 is er voor het eerst in lange tijd meer van het oorspronkelijke programma uitgevoerd dan vooraf verwacht. Hierdoor blijkt er voor het jaar 2025 nu meer kasbudget nodig te zijn dan eerder geraamd.

Technisch
Mutaties Infrastructuur en Waterstaat
Hieronder vallen de ontvangsten die via het voedingsartikel van IenW op het Mobiliteitsfonds landen.

Overige Technisch
Dit betreffen de hogere bijdragen van derden op artikel 12 (Hoofdwegennet), 13 (Spoorwegen) en 15 (Hoofdvaarwegennet) voor diverse projecten binnen het Mobiliteitsfonds. De grootste bijdrage betreft de eindafrekening van de specifieke uitkering voor N65 Vught-Haaren van circa 94 miljoen euro.

DELTAFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**1.792**
Tegenvallers	*105*
Saldo Deltafonds	105
Overboekingen met andere begrotingen	*– 1*
Overboekingen met andere begrotingen	– 1
Technisch	*1*
Technisch	1
Stand Najaarsnota	**1.898**

DELTAFONDS: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**1.792**
Meevallers	*5*
Saldo Deltafonds	5
Technisch	*0*
Mutaties met Infrastructuur en Waterstaat	0
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**1.798**

Uitgaven
Tegenvallers
Saldo Deltafonds
Aan de uitgaven kant van het Deltafonds is er sprake van een nadelig saldo van 105 miljoen euro. In totaal (uitgaven en ontvangsten) is er sprake van overschrijding (nadelig saldo) van respectievelijk 100 miljoen euro. In de afgelopen jaren was er vaak sprake van onderuitputting: er werd minder uitgegeven dan vooraf geraamd. Vanuit de wens om de begroting realistischer te maken, is er kasbudget naar latere jaren geschoven, zonder projecten te stoppen of te vertragen: de zogenaamde overprogrammering op de fondsen is zo verhoogd. Hiermee nam de kans op uitputting toe, maar ook de kans op een nadelig saldo (overuitputting). Dat doet zich nu voor: in 2025 is er voor het eerst in lange tijd meer van het oorspronkelijke programma uitgevoerd dan vooraf verwacht. Hierdoor blijkt er voor het jaar 2025 nu meer kasbudget nodig te zijn dan eerder geraamd.

Overboekingen met andere begrotingen
Dit zijn een aantal kleine overboekingen van en naar het Deltafonds. Onder andere een overboeking van circa 1,5 miljoen euro met BZK voor de decentralisatie uitkering naar het Provinciefonds om hun coördinerende rol te versterken in het traject van bovenregionale analyses om zich beter voor te bereiden op grootschalige extreme regen.

Technisch
Deze post bevat herschikkingen binnen het Deltafonds en overboekingen met de beleidsbegroting van Infrastructuur en Waterstaat.

Ontvangsten
Meevallers
Saldo Deltafonds
Aan de ontvangsten kant van het Deltafonds is er sprake van een voordelig saldo van 5 miljoen euro. In totaal (uitgaven en ontvangsten) is er sprake van overschrijding (nadelig saldo) van respectievelijk 100 miljoen euro. In de afgelopen jaren was er vaak sprake van onderuitputting: er werd minder uitgegeven dan vooraf geraamd. Vanuit de wens om de begroting realistischer te maken, is er kasbudget naar latere jaren geschoven, zonder projecten te stoppen of te vertragen: de zogenaamde overprogrammering op de fondsen is zo verhoogd. Hiermee nam de kans op uitputting toe, maar ook de kans op een nadelig saldo (overuitputting). Dat doet zich nu voor: in 2025 is er voor het eerst in lange tijd meer van het oorspronkelijke programma uitgevoerd dan vooraf verwacht. Hierdoor blijkt er voor het jaar 2025 nu meer kasbudget nodig te zijn dan eerder geraamd.

Technisch
Mutaties met Infrastructuur en Waterstaat
Hieronder vallen de ontvangsten die via het voedingsartikel van IenW op het Deltafonds landen.

Overig technisch
Dit betreft een overige ontvangst op het Deltafonds.

Economische Zaken (inclusief Nationaal Groeifonds)

XIII ECONOMISCHE ZAKEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**3.529**
Meevallers	*– 34*
Meevallers	– 34
Tegenvallers	*33*
Herziene raming NGF	33
Overboekingen met andere begrotingen	*– 235*
Overboeking met het ministerie van Defensie	– 270
Overige overboekingen met andere begrotingen	35
Technisch	*26*
Desalderingen	26
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**3.320**

XIII ECONOMISCHE ZAKEN: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**627**
Tegenvallers	*– 67*
Ontvangsten High Trust	– 20
Ontvangsten Tegemoetkoming Vaste Lasten	– 40
Overige tegenvallers	– 7
Technisch	*26*
Desalderingen	26
Stand Najaarsnota	**587**

Uitgaven

Meevallers

Als gevolg van geactualiseerde budgetbehoeftes worden er relatief kleine mee- en tegenvallers op de begroting van Economische Zaken verwerkt. Het gaat per saldo om een bijstelling van – 34 miljoen euro op de uitgaven. Het gaat hierbij onder andere om verwachte onderuitputting op apparaatsbudget (– 8 miljoen euro) en op de uitvoeringskosten van de RVO (– 10 miljoen euro), waar een meevaller op plaatsvindt als gevolg van verrekening van de opdracht uit 2024.

Tegenvallers

Herziene raming NGF

Op basis van de inzichten van toen is in het voorjaar van 2025 kasbudget van Nationaal Groeifonds (NGF) projecten naar latere jaren geschoven. Voor het jaar 2025 blijkt voor twee projecten meer budget nodig te zijn dan eerder geraamd. Dit leidt tot 46 miljoen euro hogere uitgaven. Hiertegenover staat een lagere uitfinancieringsbehoefte op een ander NGF-project en lagere uitvoeringskosten bij de RVO (neerwaartse bijstelling van in totaal 13 miljoen euro).

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking met het ministerie van Defensie
De overboeking van 270 miljoen euro is het gevolg van een verzoek tot bedrijfssteun (Kamerstuk 36 787, nr. 1). Het verzoek tot steun is ingetrokken en deze middelen worden nu weer terug overgeheveld van de begroting van Economische Zaken naar de begroting van het Defensiematerieelfonds.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Deze post bestaat uit diverse overboekingen met andere begrotingen. Zo wordt er bijvoorbeeld 9 miljoen euro overgeheveld van verschillende departementen voor de bijdrage aan de Kamer van Koophandel voor het gebruik van het Handelsregister, en wordt er 9 miljoen euro van VWS overgeheveld voor het TNO-onderzoek Leefstijl coalitie.

Technisch
Desalderingen
Onder deze post vallen gelijktijdige aanpassingen van ontvangsten en uitgaven binnen de begroting van EZ. Zo wordt de ophoging van de retributies van de ACM aan de ontvangstenkant ook verwerkt in de raming aan de uitgavenkant.

Ontvangsten
Tegenvallers
Ontvangsten High Trust
De boete-opbrengsten van de ACM vallen 20 miljoen euro lager uit dan bij de september suppletoire 2025 geraamd.

Ontvangsten Tegemoetkoming Vaste Lasten
De terugvorderingsontvangsten vanuit TVL vallen 40 miljoen euro lager uit dan bij september suppletoire 2025 geraamd.

Overige tegenvallers
Diverse relatief kleine tegenvallers en meevallers komen uit op een saldo van –7 miljoen euro. Het gaat hier om een tegenvaller van 10 miljoen euro op de ontvangsten van Joint Strike Fighters, hiertegenover staat een meevaller van 4 miljoen euro op de octrooiontvangsten.

L NATIONAAL GROEIFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

L NATIONAAL GROEIFONDS: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	
Stand Najaarsnota	

Er hebben geen mutaties plaatsgevonden op de begroting van het Nationaal Groeifonds.

Klimaat en Groene Groei (inclusief Klimaatfonds)

XXIII KLIMAAT EN GROENE GROEI: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**6.583**
Meevallers	*– 173*
Meevallers	– 173
Tegenvallers	*4*
Tegenvallers	4
Intensiveringen	*163*
Betaling NAM voor afzien van gaswinning bij Ternaard	163
Overboekingen met andere begrotingen	*– 66*
Overboekingen met andere begrotingen	– 66
Technisch	*– 11*
Desalderingen	– 11
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**6.500**

XXIII KLIMAAT EN GROENE GROEI: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**4.182**
Meevallers	*69*
Prijsplafond	52
Overige meevallers	17
Generaal dossier	*0*
Generaal dossier	0
Technisch	*– 11*
Desalderingen	– 11
Niet-kaderrelevant	*– 4*
Niet-kaderrelevant	– 4
Stand Najaarsnota	**4.237**

Uitgaven

Meevallers

Bij de Najaarsnota zijn er diverse meevallers op de KGG-begroting, voor een bedrag van 173 miljoen euro. Zo is er bijvoorbeeld 62 miljoen euro niet uitgegeven vanwege vertraging in de waterstofmarkt en het besluit om elektrolyse op zee 5 jaar te pauzeren. Daarnaast is er een lager aantal aanvragen binnengekomen voor de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE), waardoor 15 miljoen euro niet tot besteding komt. Bij de laatste openstellingsronde van de subsidie Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI) wordt, in tegenstelling tot eerdere ramingen, een groter deel van de aanvragen pas in 2026 verwacht, waardoor 13 miljoen euro niet meer tot besteding komt. De uitgaven aan

de stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA) dalen met 11 miljoen euro omdat de opbrengsten van de COVA-heffing lager zijn dan geraamd (zie ontvangsten). Ook wordt er 6 miljoen euro minder uitgegeven aan de subsidieregeling flexibiliteit omdat er minder aanvragen zijn en de subsidiabele kosten lager zijn dan eerder ingeschat. Ten slotte is er op diverse posten nog een klein bedrag aan meevallers.

Tegenvallers
Publieke instellingen ontvangen compensatie omdat zij op verzoek van het toenmalige ministerie van Economische Zaken en Klimaat in 2022 hun contracten met SEFE Energy hebben opgezegd, terwijl dat achteraf niet nodig bleek te zijn. Op de compensatieregeling is een tegenvaller van 2 miljoen euro doordat er meer aanvragen zijn dan eerder werd verwacht. Daarnaast is er een tegenvaller van 1 miljoen euro op de nabetalingen voor het prijsplafond.

Intensiveringen
Betaling NAM voor afzien van gaswinning bij Ternaard
De minister van Klimaat en Groene Groei heeft met de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) een akkoord bereikt waarin is afgesproken dat de NAM het winningsplan voor gaswinning bij Ternaard intrekt in ruil voor een bedrag 163 miljoen euro. Deze overeenkomst is gesloten naar aanleiding van een aangenomen motie in de Tweede Kamer die de regering oproept geen gaswinning bij Ternaard toe te staan. Er is geen juridische weigeringsgrond is voor het afwijzen van het winningsplan. De betaling wordt in 2025 gedaan, hiervoor is een incidentele suppletoire begroting (ISB) ingediend bij de Tweede Kamer.

Overboekingen met andere begrotingen
Bij de Najaarsnota wordt er per saldo 66 miljoen euro overgeboekt naar andere begrotingen. Er wordt 19 miljoen euro afgedragen aan het Btw-compensatiefonds behorende bij de regeling Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE). Daarnaast wordt er 17 miljoen euro naar de EZ-begroting overgeboekt voor diverse opdrachten voor de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO). Ook wordt er 10 miljoen euro overgeboekt naar de VRO-begroting voor de Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH) en 7 miljoen euro naar de IenW-begroting voor het leveren van (sensor)diensten voor het programma Wind op Zee. Ten slotte zijn er diverse kleinere overboekingen.

Technisch
Desaldering
Er worden onder andere twee eerdere desalderingen teruggedraaid. Dit betreft de onttrekking aan de begrotingsreserve geothermie omdat er dit jaar naar verwachting geen aanspraak wordt gemaakt op de garantieregeling (7 miljoen euro). Ook vindt de opheffing van de beheerder van de brandstofterminal op Bonaire (BBT-storage) waarschijnlijk niet meer in 2025 plaats. Het vermogen dat momenteel aanwezig is in dit bedrijf vloeit daarom niet meer in 2025 terug naar de KGG-begroting (5 miljoen euro).

Overig technisch
Dit betreft voornamelijk het herschikken van budgetten op de begroting zodat deze op het juiste uitgaveninstrument komen te staan.

Ontvangsten
Meevallers
Hogere ontvangsten prijsplafond
In 2025 worden terugontvangsten gerealiseerd voor met name prijsplafond, deze zijn grotendeels het gevolg van eindnotaverrekeningen. Het prijsplafond werd vooraf verstrekt aan huishoudens en verrekend in de maandkosten, maar pas bij het vaststellen van het daadwerkelijke energiegebruik in een jaar kan worden vastgesteld of er nabetalingen of terugbetalingen volgen.

Overige meevallers
Voor een aantal energieregelingen zijn de ontvangsten per saldo hoger dan eerder werd verwacht (17 miljoen euro).

Generaal dossier
De ontvangsten voor de zoutwinning in Nederland zijn iets hoger dan verwacht.

Technisch
Desalderingen
Er worden onder andere twee eerdere desalderingen teruggedraaid. Dit betreft de onttrekking aan de begrotingsreserve geothermie omdat er dit jaar naar verwachting geen aanspraak wordt gemaakt op de garantieregeling (7 miljoen euro). Ook vindt de opheffing van de beheerder van de brandstofterminal op Bonaire (BBT-storage) waarschijnlijk niet meer in 2025 plaats, het vermogen dat momenteel aanwezig is in dit bedrijf vloeit daarom niet meer in 2025 terug naar de KGG-begroting (5 miljoen euro).

Niet-kaderrelevant
De verwachte ontvangsten voor de COVA-heffing (Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten) zijn 12 miljoen euro lager dan eerder geraamd. Daarnaast is de verwachte opbrengst van de CO2-heffing industrie 8 miljoen euro naar boven bijgesteld om aan te sluiten bij de verwachtingen ten tijde van de Miljoenennota. Ten slotte zijn de terugontvangsten op de energiesteun aan Oekraïne iets lager dan eerder verwacht.

KLIMAATFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**9**
Stand Najaarsnota	**9**

KLIMAATFONDS: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	
Stand Najaarsnota	

Uitgaven
Er hebben geen mutaties plaatsgevonden op de begroting van het Klimaatfonds.

Ontvangsten
Er hebben geen mutaties plaatsgevonden op de begroting van het Klimaatfonds.

Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (inclusief Diergezondheidsfonds)

XIV LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**4.330**
Meevallers	*– 129*
Projecten mestbeleid	– 7
Verplaatsingsregeling	– 14
Personeelsuitgaven	– 17
Grondbank	– 17
Subsidieregeling brongerichte aanpak emissies	– 20
Overige meevallers	– 55
Tegenvallers	*35*
Materiële uitgaven	7
Tekort Groenfonds	5
Overige tegenvallers	23
Intensiveringen	*25*
Pelsdieren	25
Overboekingen met andere begrotingen	*– 29*
Bijdrage LVVN NWO-SIA	– 4
Natuurbrandpreventie	– 6
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 19
Technisch	*14*
Energie Efficiëntie Glastuinbouw-regeling	5
Wageningen Research	5
Overig technisch	5
Stand Najaarsnota	**4.246**

XIV LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**244**
Meevallers	*35*
Terugstorting voorschot Lbv(+)	17
Overige meevallers	18
Tegenvallers	*– 55*
Medefinanciering mestbeleid	– 6
Terugontvangsten voorschot MGA	– 41
Overige tegenvallers	– 8
Technisch	*6*
Energie Efficiëntie Glastuinbouw-regeling	5
Overig technisch	1
Stand Najaarsnota	**230**

Uitgaven

Meevallers

Projecten mestbeleid

LVVN heeft 7,0 miljoen euro minder uitgegeven aan het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, doordat er onder andere capaciteit is ingezet voor het opstellen van het 8e actieprogramma.

Verplaatsingsregeling

LVVN geeft 14 miljoen euro minder uit aan de verplaatsingsregeling in 2025 dan geraamd door vertraging in lopende trajecten. Bedrijven hebben meer tijd nodig dan verwacht om de keuze voor bedrijfsverplaatsing te nemen.

Personeelsuitgaven

Vooruitlopend op de taakstelling op personeel en de reorganisatie is LVVN terughoudend geweest met het openstellen van vacatures en vervulling. Dit heeft gezorgd voor onderuitputting van 17 miljoen euro op personeelskosten.

Grondbank

Op het budget van de Nationale Grondbank is een meevaller van 17 miljoen euro ontstaan doordat een aantal gestarte trajecten geen doorgang hebben gevonden.

Subsidieregeling brongerichte aanpak emissies

Vanwege een lager aantal inschrijvingen dan verwacht, wordt 20 miljoen euro minder uitgegeven in 2025.

Overige meevallers

Dit betreft een aantal meevallers van in totaal 55 miljoen euro voornamelijk door vertraging, waaronder Dierwaardige veehouderij (3,5 miljoen euro), de Energie-efficiëntie (EG) regeling en de Marktintroductie energie-innovaties (MEI) regeling voor de glastuinbouw (3,4 miljoen euro) en een ecologisch impulspakket voor de Wadden (2,3 miljoen euro).

Tegenvallers

Materiële uitgaven

De materiële kosten vallen hoger uit dan verwacht. Dit wordt veroorzaakt door tegenvallers op verschillende budgetten, waaronder de kosten van het Inkoopuitvoeringscentrum van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en hogere realisatie op in-en uitbesteding.

Tekort Groenfonds

Het Groenfonds heeft een tekort van 5,2 miljoen euro op haar begroting in 2025 door meer uitgaven op uitgegeven garanties. Conform de uitvoeringsovereenkomst is LVVN verantwoordelijk voor het aanvullen van dit tekort.

Overige tegenvallers

Dit betreft een aantal tegenvallers van in totaal 23 miljoen euro, waaronder meer uitgaven op de subsidieregeling Samenwerking Extensivering (extensiveringsregeling in veenweidegebied) (2,0 miljoen euro), Maatwerkoplossingen piekbelasters (2,0 miljoen euro) en verbetering dierenwelzijn gezelschapsdieren (1,8 miljoen). De voornaamste oorzaak is uitbetalingen van vorig jaar die opgeschoven zijn naar dit jaar.

Intensiveringen
Pelsdieren
Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) heeft uitspraak gedaan in rechtszaken aangespannen door een aantal nertsenhouders over de hoogte van de vergoeding voor het vervroegd verbod op de pelsdierhouderij wegens Covid-19. Het vervroegde verbod is ingegaan op 8 januari 2021. Het financieel nadeel van de pelsdierhouders is in 2021 en 2022 financieel gecompenseerd. Het CBb heeft onder andere bepaald dat de overheid de hoogte van deze vergoedingen niet had mogen verlagen voor het normaal maatschappelijke risico en geen korting voor leegstand in de beleidsregel had mogen opnemen. In 2025 verwacht LVVN hiervoor 25 miljoen euro te betalen. In 2026 volgen nog verdere betalingen.

Overboekingen met andere begrotingen
Bijdrage LVVN NWO-SIA
Hogescholen kunnen financiering aanvragen voor thematisch onderzoek met als doel het bevorderen van de bijdrage van hogescholen aan specifieke maatschappelijke opgaven in het groene domein. LVVN draagt 4,4 miljoen euro bij aan regieorgaan SIA (onderdeel van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) via de begroting van OCW.

Natuurbrandpreventie
LVVN heeft zich gecommitteerd om provincies financieel te ondersteunen voor het opstellen van natuurbrandbeheersingsplannen en begeleiden van betrokken partijen. Met deze mutatie wordt 6 miljoen euro bestemd voor natuurbrandpreventie overgeheveld naar het Provinciefonds.

Overige overboekingen
Dit betreft verschillende overboekingen van in totaal 19 miljoen euro waarvan het merendeel decentrale uitkeringen betreft. Het gaat onder andere om een maatwerkuitkering aan de gemeente Nederweert (4,0 miljoen euro), een gebiedsofferte agrarisch natuurbeheer voor Noord-Nederland (3,0 miljoen euro) en compensatie voor werkzaamheden die gemeenten verrichten in het kader van de uitkoopregelingen (4,1 miljoen euro).

Technisch
Energie Efficiëntie Glastuinbouw-regeling
De afgelopen jaren is er veel ingetekend op de Energie-efficiëntie glastuinbouw (EG) regeling. Een deel van de subsidiebeschikkingen waarop een voorschot is betaald komt in werkelijkheid niet tot uitvoering of voldoet niet meer (volledig) aan de voorwaarden. Dit budget wordt aan LVVN terugbetaald, wat binnenkomt als ontvangst op de LVVN-begroting. Deze ontvangsten worden gedesaldeerd en aan de uitgavenkant met hetzelfde bedrag opgehoogd.

Wageningen Research
De subsidierelatie met Wageningen Research bestaat uit meerdere subsidies onder de Toegepast Onderzoek Organisaties (TO2)-regeling. Met deze onderliggende technische mutaties worden de budgetinstrumenten in lijn gebracht met de subsidiebeschikkingen.

Overige technische mutaties
Dit betreft een verzamelpost van een aantal technische mutaties, met name desalderingen.

Ontvangsten
Meevallers
Terugbetaling voorschot Lbv(+)
Dit zijn middelen die zijn teruggestort door ondernemers die meededen aan de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) en de uitkoopregeling voor veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv+) maar zichzelf uiteindelijk terugtrokken. 17 miljoen euro komt via de RVO terug op de LVVN-begroting.

Overige meevallers
Dit betreft een aantal meevallers van in totaal 18 miljoen euro, waaronder ontvangsten voor de visserij (2,4 miljoen euro), ontvangsten van de RVO voor dierenwelzijn (2,2 miljoen euro) en ontvangsten uit fosfaatrechten en dierrechten (2,9 miljoen euro).

Tegenvallers
Medefinanciering mestbeleid
Het gaat hier om monitoringskosten die in 2025 zouden worden gemaakt maar zijn doorgeschoven naar 2026. De sector draagt een deel bij van de doorgeschoven kosten waardoor LVVN in 2025 dus minder ontvangsten heeft.

Terugontvangsten voorschot MGA
Van de middelen die aan provincies zijn voorgeschoten voor de regeling Maatwerk Gerichte Aankoop en beëindiging veehouderijbedrijven is minder aan LVVN terugbetaald in 2025 dan geraamd. Dit leidt tot een tegenvaller van 41 miljoen euro. Provincies hebben tot 2027 om de middelen terug te betalen.

Overige tegenvallers
Dit betreft een aantal tegenvallers van in totaal 8 miljoen euro, waaronder minder verbeurdverklaringen dan verwacht (2,8 miljoen euro) en ontvangsten voor de uitvoering van Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) (1,3 miljoen euro).

Technisch
Energie Efficiëntie Glastuinbouw-regeling
De afgelopen jaren is er veel ingetekend op de Energie-efficiëntie glastuinbouw (EG) regeling. Een deel van de subsidiebeschikkingen waarop een voorschot is betaald komt in werkelijkheid niet tot uitvoering of voldoet niet meer (volledig) aan de voorwaarden. Dit budget wordt aan LVVN terugbetaald, wat binnenkomt als ontvangst op de LVVN-begroting. Deze ontvangsten worden gedesaldeerd en aan de uitgavenkant met hetzelfde bedrag opgehoogd.

Overige technische mutaties
Dit betreft een verzamelpost van een aantal technische mutaties, met name desalderingen.

DIERGEZONDHEIDSFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**36**
Stand Najaarsnota	**36**

DIERGEZONDHEIDSFONDS: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**78**
Stand Najaarsnota	**78**

Uitgaven
Er zijn geen wijzigingen ten opzichte van Miljoenennota.

Ontvangsten
Er zijn geen wijzigingen ten opzichte van Miljoenennota.

Sociale Zekerheid

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**61.312**
Meevallers	*– 251*
Onderuitputting	– 33
Wajong	– 68
Kinderopvangtoeslag	– 119
Overige meevallers	– 31
Tegenvallers	*41*
Algemene Kinderbijslagwet	12
Overige tegenvallers	29
Intensiveringen	*7*
Aanvullende ondersteuning lokale energiehulp	7
Overboekingen met andere begrotingen	*– 54*
Overboeking aanvullende ondersteuning lokale energiehulp	– 10
Overboeking amendement van Kent sociaal-ontwikkelbedrijven	– 40
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 4
Technisch	*– 1*
Technisch	– 1
Niet-kaderrelevant	*30*
Rijksbijdragen	30
Stand Najaarsnota	**61.085**

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**2.645**
Meevallers	*69*
Realisatie jaarverslag 2024 Sociale Verzekeringsbank	23
Afrekening Toeslagenwet	23
Realisatie jaarverslag 2024 UWV crisisdienstverlening	14
Overige meevallers	10
Tegenvallers	*– 117*
Wet Kindgebonden budget	– 50
Kinderopvangtoeslag	– 62
Overige tegenvallers	– 5
Technisch	*– 1*
Technisch	– 1
Stand Najaarsnota	**2.597**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting

Op de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is bij Najaarsnota circa 33 miljoen euro onderuitputting opgetreden. Dit betreft onder andere 14 miljoen euro onderuitputting op gereserveerde uitvoeringskosten voor het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid. Dit wetsvoorstel is vertraagd, waardoor deze middelen dit jaar niet zullen worden benut. Daarnaast is er 4 miljoen euro onderuitputting bij het waarborgfonds saneringskredieten. Van de 6 miljoen euro die voor 2025 was gereserveerd (coronagelden), blijkt op basis van de fondsprognose slechts 2 miljoen euro nodig. Tot slot is naar aanleiding van prognosecijfers van het UWV sprake van 3 miljoen euro onderuitputting verwerkt op het re-integratiebudget UWV. Deze middelen komen dit jaar niet meer tot besteding en worden bij Najaarsnota afgeboekt.

Wajong

Op basis van uitvoeringsinformatie van UWV zijn de uitgaven aan de Wajong voor 2025 met 68 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Dit komt voornamelijk door een daling van de gemiddelde jaaruitkering.

Kinderopvangtoeslag

De uitgaven aan de Kinderopvangtoeslag voor 2025 zijn met 119 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Het aantal kinderen dat gebruikmaakt van kinderopvang komt lager uit dan eerder werd verwacht, met name in de dagopvang. Ook het gemiddeld aantal uren dat kinderen naar de opvang gaan, is lager dan eerder verwacht.

Overige meevallers

Deze post bevat meevallers met een beperkte budgettaire omvang. Dit betreft onder andere een bijstelling van de uitgaven aan de Tegemoetkoming Stoffengerelateerde Beroepsziekten (TSB) en van de uitgaven aan de Tegemoetkoming asbestslachtoffers (TAS). Ook bevat de post een bijstelling van de uitgaven aan de regeling wet kindgebonden budget (WKB) in het buitenland, waar lagere geraamde uitkeringslasten het gevolg zijn van lagere gemiddelde uitkeringshoogtes.

Tegenvallers

Algemene Kinderbijslagwet

Op basis van realisatiecijfers tot en met juni 2025 wordt de raming van de uitkeringslasten Algemene Kinderbijslagwet (AKW) bij de Najaarsnota 2025 bijgesteld. De tegenvaller voor dit jaar wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een toename in de AKW+-uitkeringen.

Overige tegenvallers

Deze post bevat tegenvallers met een beperkte budgettaire omvang. De post betreft onder andere bijstellingen voor de uitgaven aan de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO) en de Toeslagenwet (TW). Daarnaast is sprake van een nabetaling aan het UWV voor de uitvoeringskosten over 2024, als gevolg van de definitieve afrekening, onder andere voor de uitvoeringskosten voor de Wajong.

Intensiveringen
Aanvullende ondersteuning lokale energiehulp
Het ministerie van SZW stelt incidenteel 10 miljoen euro beschikbaar aan gemeenten om de lokale hulp voor huishoudens met een hoge energierekening te intensiveren. Met deze aanpak kunnen ook deze winter huishoudens worden bereikt en worden ondersteund in het verlagen van de energierekening.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking aanvullende ondersteuning lokale energiehulp
Het ministerie van SZW stelt incidenteel 10 miljoen euro beschikbaar aan gemeenten om de lokale hulp voor huishoudens met een hoge energierekening te intensiveren. Met deze aanpak kunnen ook deze winter huishoudens worden bereikt en worden ondersteund in het verlagen van de energierekening. Met deze overboeking worden de middelen overgeheveld naar het gemeentefonds.

Overboeking amendement van Kent sociaal-ontwikkelbedrijven
Via deze overboeking aan het Gemeentefonds ontvangen gemeenten het budget dat nodig is voor de compensatie van medewerkers van sociaal ontwikkelbedrijven. Conform het amendement Van Kent is bij de Miljoenennota 40 miljoen euro toegevoegd aan de SZW-begroting voor compensatie van inkomensverlies als gevolg van een combinatie van fiscale maatregelen en de reguliere indexatie van de inkomstenbelasting.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Onder deze post vallen diverse overboekingen van en naar andere begrotingshoofdstukken, waaronder een overboeking van het ministerie van Financiën naar de SZW-begroting in verband met de terugbetaling van de doelmatigheidsbijdrage voor de uitvoering van het Kinderopvangtoeslag (KOT) door Dienst Toeslagen.

Technisch
Deze post betreft enkele kleine desalderingen (gelijktijdige bijstelling van uitgaven en ontvangsten) en budgetneutrale herschikkingen.

Niet-kaderrelevant
Rijksbijdragen
Deze post bestaat uit bijstellingen van rijksbijdragen aan sociale fondsen, de Tegemoetkoming arbeidsongeschikten en de regeling Zelfstandigen bij zwangerschap en bevalling (ZEZ) zijn naar boven bijgesteld.

Ontvangsten
Meevallers
Realisatie jaarverslag 2024 Sociale Verzekeringsbank
Op basis van definitieve realisaties over het begrotingsjaar 2024 van de Sociale Verzekeringsbank (SVB), volgen terugontvangsten op het rijksgefinancierde uitvoeringsbudget van de SVB. Deze worden voornamelijk veroorzaakt doordat de uitvoeringskosten van de Algemene Kinderbijslagwet (AKW) lager zijn uitgevallen.

Afrekening Toeslagenwet
Voor het jaar 2024 bedroeg de bevoorschotting 480 miljoen euro voor de Toeslagenwet. De realisatie van de Toeslagenwet bedroeg 457 miljoen euro in 2024. Hierdoor wordt een terugontvangst geboekt voor de Toeslagenwet van in totaal 23 miljoen euro.

Realisatie jaarverslag 2024 UWV crisisdienstverlening
Op basis van definitieve realisaties over het begrotingsjaar 2024 van het UWV, volgen terugontvangsten op de uitvoeringskosten UWV voor covid maatregelen. Het gaat hierbij om terugontvangsten op de NOW 6, de uitvoering van de kassierstaak voor de crisisdienstverlening en de landelijke ondersteuning aanvullende dienstverlening.

Overige meevallers
Deze post bevat meerdere meevallers met een beperkte budgettaire omvang. De grootste meevallers hangen samen met de afrekeningen over 2024 het UWV, waaronder lagere dan bevoorschotte uitvoeringskosten voor de basisdienstverlening UWV. Daarnaast zijn er kleinere meevallers op overige afrekeningen, waaronder de Tegemoetkoming Stoffengerelateerde Beroepsziekten (TSB) en de Overbruggingsuitkering (OBR).

Tegenvallers
Wet Kindgebonden Budget
Naar aanleiding van de meest recente uitvoeringsinformatie van Dienst Toeslagen, zijn de geraamde ontvangsten in 2025 voor de Wet Kindgebonden Budget (WKB) naar beneden bijgesteld. Definitieve vaststellingen over toeslagjaar 2024 leiden naar verwachting minder vaak tot een terugvordering dan eerder geraamd.

Kinderopvangtoeslag
De ontvangsten Kinderopvangtoeslag zijn op basis van realisatiecijfers naar beneden bijgesteld. Met name de definitieve vaststellingen over de toeslagjaren 2023 en 2024 leiden minder vaak tot een terugvordering dan in de raming werd aangenomen.

Overige tegenvallers
Deze post bevat tegenvallers met een beperkte budgettaire omvang.
Het betreft onder andere een tegenvaller door lagere boeteontvangsten. Daarnaast zijn er kleine neerwaartse bijstellingen als gevolg van definitieve afrekeningen bij de SVB, waaronder bij de Tegemoetkoming asbestslachtoffers (TAS) en de regeling Gebaar Surinaamse ouderen.

Technisch
Deze post betreft enkele kleine desalderingen (gelijktijdige bijstelling van uitgaven en ontvangsten) en budgetneutrale herschikkingen.

SOCIALE VERZEKERINGEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**87.822**
Meevallers	*– 148*
Uitvoeringskosten UWV	– 27
Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering	– 28
Algemene Ouderdomswet	– 81
Overige meevallers	– 11
Tegenvallers	*337*
Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen	128
Ziektewet	108
Verlofregelingen	85
Overige tegenvallers	16

In miljoenen euro	2025
Overboekingen met andere begrotingen	*– 1*
Overboeking inputfinanciering	– 1
Kadercorrecties	*121*
Werkloosheidswet	120
Ziektewet	1
Stand Najaarsnota	**88.132**

SOCIALE VERZEKERINGEN: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**259**
Kadercorrecties	*10*
Uitvoeringsfonds voor de overheid	10
Stand Najaarsnota	**269**

Uitgaven

Meevallers

Uitvoeringskosten UWV

De premiegefinancierde uitvoeringskosten voor het UWV worden naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van lager uitvallende uitvoeringstoetsen en het gedeeltelijk niet uitkeren van loon- en prijsbijstelling in 2025 vanwege incidentele meevallers bij UWV.

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering

De Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) kent een meevaller van 28 miljoen euro in 2025. De uitstroom is hoger dan verwacht. Deze meevaller wordt gedempt door een hogere gemiddelde uitkeringshoogte.

Algemene Ouderdomswet

De uitgaven aan de AOW worden in 2025 neerwaarts bijgesteld met 80,9 miljoen euro. De meevaller wordt vooral veroorzaakt door een lagere gemiddelde AOW-opbouw dan eerder geraamd. Dat komt doordat het aantal AOW-gerechtigden in het buitenland toeneemt, terwijl hun opbouw gemiddeld lager ligt dan die van gerechtigden in Nederland. Daarnaast is sprake van een iets lagere instroom en een kleiner aandeel alleenstaanden dan eerder verwacht.

Overige meevallers

Deze post bevat meevallers met een beperkte budgettaire omvang. De uitkeringslasten van de Wet Arbeidsgeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (WAZ) worden naar beneden bijgesteld, met circa 2 miljoen euro. Dit is het gevolg van een lager aantal uitkeringsjaren dan eerder verwacht.

Tegenvallers

Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen

Dit betreft een per saldo tegenvaller van 128 miljoen euro voortkomend uit een tegenvaller op de Wet Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten (WGA) van 209 miljoen euro en een meevaller op de Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) van 80 miljoen euro. De tegenvaller in de WGA wordt veroorzaakt door een hoger dan verwachte instroom en een lager dan verwachte doorstroom naar de IVA. De lager dan verwachte doorstroom van WGA naar IVA veroorzaakt de meevaller op de IVA.

Ziektewet
Op basis van de uitvoeringsinformatie van het UWV zijn de uitgaven aan de Ziektewet (ZW) met 108 miljoen euro opwaarts bijgesteld voor 2025. Dit komt omdat het aantal uitkeringsgerechtigden hoger ligt dan verwacht, met name voor de groep ziekte bij zwangerschap en de eindedienstverbanders.

Verlofregelingen
De uitgaven aan de verlofregelingen worden in 2025 opwaarts bijgesteld met 77,9 miljoen euro. De bijstelling wordt vooral veroorzaakt door een opwaartse bijstelling van 51,6 miljoen euro voor het betaald ouderschapsverlof (WBO), doordat het gebruik sterker is toegenomen dan in de raming werd ingeschat. De uitgaven aan het zwangerschaps- en bevallingsverlof voor werknemers zijn met 22,5 miljoen euro naar boven bijgesteld, vooral vanwege een hogere gemiddelde uitkering. Daarnaast zijn de uitgaven aan aanvullend geboorteverlof opwaarts bijgesteld met 11 miljoen euro vanwege een hoger gebruik. Daartegenover staat een neerwaartse bijstelling van 7,1 miljoen euro voor de Zelfstandige-en-Zwangerregeling (ZEZ), doordat het aantal zelfstandigen dat in 2025 een beroep doet op de regeling lager uitkomt dan verwacht.

Overige tegenvallers
Deze post bevat tegenvallers met een beperkte budgettaire omvang. Hieronder valt een bijstelling van de uitgaven aan de compensatieregeling transitievergoeding langdurige arbeidsongeschiktheid (CRTV LAO) van 12 miljoen euro. De uitgaven aan deze regeling vallen hoger uit, door een hoger dan eerder verwacht aantal uitbetalingen.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking inputfinanciering
Dit betreft een overboeking naar de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor aanvullende inputfinanciering voor het handelsregister. Dit is het gevolg van hogere gebruikerskosten voor het handelsregister, hierdoor zijn ook de gebruikerskosten van UWV gestegen.

Kadercorrecties
Werkloosheidswet
Op basis van uitvoeringsinformatie van UWV zijn de Werkloosheidswet (WW) uitgaven in 2025 met 120 miljoen euro naar boven bijgesteld. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een hoger dan verwachte gemiddelde uitkeringshoogte van de WW, een lagere uitstroom uit de WW en door een lager dan verwacht verhaal op faillissementsuitkeringen. Het uitgavenplafond wordt gecorrigeerd voor niet-beleidsmatige mutaties in de uitgaven aan de WW.

Ziektewet
Het aandeel eigenrisicodragers neemt bij uitzendkrachten beperkt af en bij eindedienstverbanders beperkt toe. Dit resulteert in een opwaartse plafondcorrectie in 2025 van 0,8 miljoen euro.

Ontvangsten
Kadercorrecties
Uitvoeringsfonds voor de overheid
Deze post omvat de ontvangsten op de Ufo-premie (Uitvoeringsfonds voor de overheid), die betrekking heeft op het verhalen van WW-lasten op overheidswerkgevers die eigenrisicodrager zijn. De ontvangsten zijn

naar boven bijgesteld. Deze bijstelling wordt veroorzaakt door een hogere verwachting van het aantal overheidswerknemers dat een beroep zal doen op de WW.

KOPPELING UITKERINGEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Op de begroting Koppeling Uitkeringen hebben geen veranderingen plaatsgevonden na Miljoenennota 2026.

Zorg

XVI VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**35.238**
Meevallers	*– 174*
STOZ-regeling	– 11
SOV-regeling	– 12
Vrijval middelen BES-eilanden	– 14
ZonMw	– 16
IOHVV-middelen	– 19
COVID: vrijval middelen	– 33
Overige meevallers	– 70
Tegenvallers	*17*
Budgetoverschrijding IGJ	7
Overige tegenvallers	10
Overboekingen met andere begrotingen	*– 29*
TNO leefstijlcoalitie	– 9
Bijdrage kosten kinderopvang pleegouders	– 11
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 9
Technisch	*0*
Technisch	0
Niet-kaderrelevant	*– 37*
Vrijval middelen Oekraïne	– 4
Meerkosten Oekraïne sociaal domein	– 33
Stand Najaarsnota	**35.014**

XVI VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**1.045**
Meevallers	*287*
COVID: ontvangsten afrekening coronaperiode	106
Ontvangsten stimuleringsregeling wonen en zorg	50
Ontvangsten afrekening bijdrage RIVM	48
COVID: ontvangsten artikel 6	35
Ontvangsten SPUK IZA	26
Ontvangsten uitvoering regeling BAZ	13
Overige meevallers	9
Tegenvallers	*– 7*
Neerwaartse bijstelling ontvangstenraming artikel 2	– 7
Stand Najaarsnota	**1.325**

Uitgaven
Meevallers
STOZ-regeling
Er zijn minder subsidieaanvragen ontvangen voor de Stimuleringsregeling Technologie in Ondersteuning en Zorg (STOZ-regeling) dan verwacht, waardoor de uitgaven in 2025 meevallen (10,5 miljoen euro).

SOV-regeling
Op basis van de meest recente prognose van het CAK zijn de uitgaven aan de Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg voor onverzekerden (SOV-regeling) in 2025 met 11,6 miljoen euro naar beneden bijgesteld.

Vrijval middelen BES-eilanden
De middelen oor de bekostiging van de zorg op de BES-eilanden vallen per saldo met 14,3 miljoen euro lager uit. De zorguitgaven vallen onder meer 6,0 miljoen euro lager uit als gevolg van wisselkoerseffecten. Daarnaast is 8,3 miljoen euro ongerealiseerd gebleven, doordat uitgekeerde loon- en prijscompensatie niet meer in 2025 kon worden ingezet.

ZonMw
Wegens vertraging rondom opdrachten voor ZonMw valt er in 2025 16,0 miljoen euro vrij.

IOHVV-middelen
De subsidieregeling Inrichten Opleidingsstructuur Helpenden, Verzorgenden en Verpleegkundigen (IOHVV) is een vervolg en verbreding van de regeling Inrichten opleidingsstructuur wijkverpleging (IOW). Doordat er minder beroep is gedaan op het beschikbare budget voor de IOHVV dan verwacht valt er in 2025 19,1 miljoen euro vrij.

COVID: vrijval middelen
Er zijn in 2025 minder kosten aan juridische procedures vanuit de covidpandemie waardoor er in 2025 27 miljoen euro vrij valt. Daarnaast vallen de uitgaven aan SPUK's voor GGD'en lager uit dan eerder verwacht (3,0 miljoen euro) en zijn er minder vaccins aangekocht (2,5 miljoen euro).

Overige meevallers
Er zijn diverse grote en kleine meevallers op de VWS-begroting die optellen tot 70,2 miljoen euro. Een aantal grote posten is hieronder toegelicht. Diverse budgetten voor oorlogsgetroffenen en de herdenking van de Tweede Wereldoorlog zijn in 2025 niet langer nodig. Hierdoor valt 7,9 miljoen euro vrij. Het lagere aantal uitkeringsgerechtigden dan vooraf begroot, is de belangrijkste oorzaak. Daarnaast is het wetsvoorstel Wet versterking regie op de volkshuisvesting met een jaar vertraagd door de kabinetswissel van Rutte-IV naar Schoof. De budgetten voor bijdragen aan gemeenten ter uitvoering van deze wet vallen vrij in 2025. Dit telt op tot 6,8 miljoen euro. Verder ontstaat er een meevaller door vertraging in de uitvoering van de sluitende aanpak voor personen met verward gedrag. Ook treedt er een meevaller op van 5,0 miljoen euro door teruggave van de instellingssubsidie MedMij.

Tegenvallers
Budgetoverschrijding IGJ
De Inspectie Gezondheid en Jeugd (IGJ) heeft in 2025 meer personeel aangetrokken om het toezicht te versterken. Tegelijkertijd bleef de uitstroom achter ten opzichte van cijfers uit het verleden. Ook is de financiële

ruimte van de IGJ verkleind door de apparaatstaakstelling uit het hoofdlijnenakkoord van kabinet-Schoof. Dit heeft geresulteerd in een budgetoverschrijding van 6,8 miljoen euro.

Overige tegenvallers
De overige tegenvallers op de VWS-begroting tellen op tot 10,2 miljoen euro. Het gaat om onder andere een tegenvaller op het budget tolkvoorzieningen van 2,8 miljoen euro en een tegenvaller van 2,8 miljoen euro op het budget voor doelgroepenvervoer.

Overboekingen met andere begrotingen
TNO leefstijlcoalitie
Er wordt 9,4 miljoen euro overgeboekt van de begroting van VWS naar de begroting van EZ voor de uitvoering van het programma Coalitie Leefstijl in de Zorg door TNO.

Bijdrage kosten kinderopvang pleegouders
Er wordt 10,7 miljoen euro overgeboekt naar het Gemeentefonds als bijdrage aan de kosten die gemeenten maken voor kinderopvang en buitenschoolse opvang van pleegouders in 2025. De beschikbare middelen voor 2026 en 2027 worden via een subsidieregeling op de VWS-begroting beschikbaar gesteld aan pleegzorgaanbieders.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Er zijn diverse overige overboekingen met andere begrotingen voor in totaal – 8,9 miljoen euro. Dit betreft onder andere een overboeking van 3,9 miljoen euro naar BZK voor de dienstverlening van FMHaaglanden, een overheveling van 2,2 miljoen euro naar het Gemeentefonds voor de resterende middelen van het budget voor de Hervormingsagenda en een overheveling van 1,6 miljoen euro naar het Gemeentefonds voor de invoering van een landelijke sportpas.

Technisch
Er zijn diverse technische mutaties uitgevoerd op de uitgavenbudgetten.

Niet-kaderrelevant
Vrijval middelen Oekraïne
De middelen voor Oekraïne vallen 4,2 miljoen euro lager uit. Dit is het gevolg van een verlaging van het budget voor de meerkostenregeling van 2,2 miljoen euro door een neerwaartse bijstelling van de prognose voor het aantal ontheemden en een meevaller van 2,0 miljoen euro op de SOV-regeling voor kosten van Oekraïense ontheemden.

Meerkosten Oekraïne sociaal domein
Voor de meerkostenregeling zorg voor Oekraïense ontheemden wordt 33,0 miljoen euro overgeheveld naar het gemeentefonds.

Ontvangsten
Meevallers
COVID: ontvangsten afrekening coronaperiode
Vanuit de afrekening Covid-activiteiten in eerdere jaren vloeit er 106,0 miljoen euro terug naar het ministerie van VWS. Het betreft onder meer de afrekeningen van de SPUK Covid GGD'en, de SPUK versterking GGD'en en de afrekeningen van de rioolwatersurveillance door waterschappen.

Ontvangsten stimuleringsregeling wonen en zorg
Wegens de afbouw van de begrotingsreserve voor de stimuleringsregeling wonen en zorg stijgen de ontvangsten op de VWS-begroting eenmalig met 50,0 miljoen euro. Dit betreft een administratieve vrijval van middelen.

Ontvangsten afrekening bijdrage RIVM
In 2022 en 2023 zijn voorschotten verstrekt aan het RIVM voor het uitvoeren van verschillende programma's. Hieronder vallen bijvoorbeeld het Covid-vaccinatieprogramma en het vaccinatieprogramma pneumokokken. Bij de vaststelling zijn te hoge bedragen voorgeschoten die nu terugvloeien (48,5 miljoen euro).

COVID: ontvangsten artikel 6
Door vaststelling en afrekeningen op diverse sportregelingen vloeit er in totaal 35,0 miljoen euro terug als ontvangst. Dit betreft onder andere de SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden (MEOZ), de Tegemoetkoming Amateur Sport Organisaties (TASO), de regeling voor topsportcompetities en -evenementen (STIK) en de Stimulering Sport.

Ontvangsten SPUK IZA
Bij vaststelling van de SPUK IZA 2023 bleken minder middelen benodigd dan eerder geraamd (25,5 miljoen euro). De middelen vloeien terug als ontvangst.

Ontvangsten uitvoering regeling BAZ
De ontvangsten rondom de subsidieregeling Opleidingsmodule Basis Acute Zorg (BAZ) vallen 12,9 miljoen euro hoger uit dan geraamd.

Overige meevallers
De overige meevallers van niet-belastingontvangsten bedragen in totaal 9,2 miljoen euro. Abortusklinieken hebben op basis van de vaststelling van subsidies 2,9 miljoen euro teruggestort, omdat de voorschotsubsidies te hoog waren. Daarnaast is 1,9 miljoen euro terugontvangen van het CAK en 1,4 miljoen euro van de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Tegenvallers
Neerwaartse bijstelling ontvangstenraming artikel 2
De ontvangstenraming op artikel 2 wordt naar beneden bijgesteld, omdat er op dit artikel minder ontvangsten zijn gerealiseerd dan verwacht (7,0 miljoen euro).

ZORG: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**104.424**
Meevallers	*– 168*
Actualisatie Q3 Wlz buiten contracteerruimte	– 31
Actualisatie Q3 Zvw	– 138
Tegenvallers	*125*
Actualisatie Q3 Zvw	115
Actualisatie Q3 Wlz buiten contracteerruimte	10
Stand Najaarsnota	**104.381**

ZORG: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**5.955**
Meevallers	*4*
Actualisatie Q3 Wlz buiten contracteerruimte	4
Stand Najaarsnota	**5.959**

Uitgaven
Meevallers
Actualisatie Q3 Wlz buiten contracteerruimte
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut worden de uitgaven in de Wet langdurige zorg (Wlz) per saldo met circa 24,2 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Deze onderschrijding ontstaat door meevallers op de beheerskosten (-30,5 miljoen euro) en op de eigen bijdrage (-3,8 miljoen euro) en een tegenvaller op Wlz buiten contracteerruimte van 10,1 miljoen euro.

Actualisatie Q3 Zvw
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut en de Nederlandse Zorgautoriteit worden de uitgaven in de Zorgverzekeringswet (Zvw) per saldo met circa 23,1 miljoen euro naar beneden bijgesteld. De meest omvangrijke meevallers deden zich voor op de apotheekzorg (–45,3 miljoen euro) en de geriatrische revalidatiezorg (-25,9 miljoen euro). De voornaamste tegenvallers deden zich voor op de medisch-specialistische zorg (63,3 miljoen euro) en de paramedische zorg (17,2 miljoen euro).

Tegenvallers
Actualisatie Q3 Zvw
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut en de Nederlandse Zorgautoriteit worden de uitgaven in de Zorgverzekeringswet (Zvw) per saldo met circa 23,1 miljoen euro naar beneden bijgesteld. De meest omvangrijke meevallers deden zich voor op de apotheekzorg (–45,3 miljoen euro) en de geriatrische revalidatiezorg (-25,9 miljoen euro). De voornaamste tegenvallers deden zich voor op de medisch-specialistische zorg (63,3 miljoen euro) en de paramedische zorg (17,2 miljoen euro).

Actualisatie Q3 Wlz buiten contracteerruimte
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut worden de uitgaven in de Wet langdurige zorg (Wlz) per saldo met circa 24,2 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Deze onderschrijding ontstaat door meevallers op de beheerskosten (-30,5 miljoen euro) en op de eigen bijdrage (-3,8 miljoen euro) en een tegenvaller op Wlz buiten contracteerruimte van 10,1 miljoen euro.

Ontvangsten
Meevallers
Actualisatie Q3 Wlz buiten contracteerruimte
Uit de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut volgt een meevaller op de eigen bijdrage in de Wlz van circa 3,8 miljoen euro.

Gemeentefonds en Provinciefonds (inclusief accres)

GEMEENTEFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**47.612**
Overboekingen met andere begrotingen	*193*
Wet Versterking regie volkshuisvesting	49
Compensatie medewerkers sociaal ontwikkelbedrijven	40
Regionale uitvoeringskosten Nij Begun	29
Kinderopvang pleegouders	11
Omzetting SPUK groeiopgave Almere	10
Faciliteitenbesluit opvangcentra	10
Aanvullende ondersteuning lokale energiehulp	10
«Weeffout» Jeugdzorg	– 10
Overige overboekingen met andere begrotingen	45
Technisch	*0*
Technisch	0
Niet-kaderrelevant	*33*
Meerkosten Oekraine sociaal domein	33
Stand Najaarsnota	**47.838**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen

Wet Versterking regie volkshuisvesting

Dit betreft een bijdrage van 49 miljoen euro van het ministerie van VRO voor de extra werkzaamheden die de medeoverheden op basis van het nog in werking te treden wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting krijgen.

Compensatie medewerkers sociaal ontwikkelbedrijven

Om medewerkers van sociaal ontwikkelbedrijven compensatie te bieden voor nadelige gevolgen van fiscale maatregelen uit het Belastingplan 2025 stelt het ministerie van SZW 40 miljoen euro beschikbaar aan gemeenten.

Regionale uitvoeringskosten Nij Begun

Een aantal gemeenten in Groningen en Noord-Drenthe maken uitvoeringskosten voor het verder uitwerken van de maatregelen in het kader van Nij Begun. Hiervoor wordt 29 miljoen euro overgeheveld naar het gemeentefonds.

Kinderopvang pleegouders

Voor 2025 wordt eenmalig 11 miljoen euro toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Deze middelen van het ministerie van VWS zijn bedoeld als bijdrage voor de kosten die pleegouders maken voor kinderenopvang en buitenschoolse opvang (bso) van hun pleegkinderen.

Aanvullende ondersteuning lokale energiehulp

Het ministerie van SZW stelt incidenteel 10 miljoen euro beschikbaar aan gemeenten om de lokale hulp voor huishoudens met een hoge energierekening te intensiveren. Met deze aanpak kunnen ook deze winter huishoudens worden bereikt en worden ondersteund in het verlagen van de energierekening.

Omzetting SPUK groeiopgave Almere
Dit betreft de overheveling van 10 miljoen euro naar het gemeentefonds vanwege de omzetting van de specifieke uitkering *Groeiopgave Almere* naar de decentralisatie-uitkering Almere. De gemeente Almere ontving sinds 2021 jaarlijks een specifieke uitkering voor de Groeiopgave Almere. Het doel van de uitkering is om de gemeente Almere in staat te stellen de overeengekomen bijdrage aan de gemaakte groeiafspraken te leveren.

Faciliteitenbesluit opvangcentra
In het Faciliteitenbesluit is geregeld dat het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een uitkering verstrekt aan gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers faciliteren. Deze overboeking van 10 miljoen euro is bedoeld om de werkzaamheden in en voor de opvangcentra te vergoeden.

«Weeffout» Jeugdzorg
Bij de decentralisatie van de jeugdzorg is de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Destijds is er 10 miljoen euro structureel teveel overgeheveld van het provinciefonds naar het gemeentefonds. Met deze boeking wordt deze 'weeffout' voor 2025 hersteld.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Naast de hiervoor genoemde overboekingen zijn er diverse overboekingen vanuit andere begrotingshoofdstukken naar de begroting van het gemeentefonds. Het gaat in totaal om 45 miljoen euro in 2025. Dit betreft onder andere een overboeking van 5 miljoen euro van het ministerie van SZW voor het impulsbudget arbeidsmarktregio's, een overboeking van 5 miljoen euro van het ministerie van BZK voor loon- en prijstelling voor de meerjarige regeling Groningen en een overboeking van 5 miljoen euro van het ministerie van JenV voor het verbeteren van de gegevensuitwisseling tussen ketenpartners in de inburgeringsketen.

Technisch
Technisch
Dit betreft enkele technische wijzigingen die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Meerkosten Oekraïne sociaal domein
Het ministerie van VWS compenseert gemeenten voor 33 miljoen euro voor zorgtaken die gemeenten verrichten op grond van de Wmo, Jeugdwet en Wet publieke gezondheid voor Oekraïense vluchtelingen, waaronder jeugdgezondheidszorg, vaccinaties en prenatale huisbezoeken.

ACCRES GEMEENTEFONDS: UITGAVEN

In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Uitgaven
Er zijn sinds Miljoenennota 2026 geen wijzigingen in de uitgaven.

PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**3.979**
Overboekingen met andere begrotingen	*132*
Middelen Economische Agenda Groningen	42
Decentraal Spoor	21
«Weeffout» Jeugdzorg	10
Wet Versterking regie volkshuisvesting	10
Pilots toekomstbestendige bedrijventerreinen	9
Regionale uitvoeringskosten Nij Begun	7
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	6
ERTMS Zeeland	5
Overige overboekingen met andere begrotingen	24
Stand Najaarsnota	**4.111**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen

Middelen Economische Agenda Groningen

Met deze overheveling wordt de provincie Groningen in staat gesteld een start te maken met projecten voor de Economische Agenda Groningen en Noord-Drenthe. Er wordt in 2025 een startkapitaal van 42 miljoen euro overgeheveld van de begroting van BZK naar het provinciefonds.

Decentraal Spoor

Dit betreft een bijdrage van 21 miljoen euro vanuit het ministerie van IenW aan de provincies Utrecht, Limburg, Overijssel en Drenthe ten behoeve van de dekking van het exploitatie- of beheertekort van de betreffende decentrale spoor- en tramdiensten. Deze bijdrage is nodig voor de instandhouding van deze diensten en is conform de toezeggingen die bij de betreffende decentralisaties zijn gedaan.

«Weeffout» Jeugdzorg

Bij de decentralisatie van de jeugdzorg is de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg overgegaan van de provincies naar de gemeenten. Destijds is er 10 miljoen euro structureel teveel overgeheveld van het provinciefonds naar het gemeentefonds. Met deze boeking wordt deze 'weeffout' voor 2025 hersteld.

Wet Versterking regie volkshuisvesting

Dit betreft een bijdrage van 10 miljoen euro van het ministerie van VRO voor de extra werkzaamheden die de medeoverheden op basis van het nog in werking te treden wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting krijgen.

Pilots toekomstbestendige bedrijventerreinen

In het kader van het programma Ruimte voor Economie levert het ministerie van EZ een bijdrage van 9 miljoen euro voor het uitvoeren van de pilots toekomstbestendige bedrijventerreinen, zodat concrete investeringen gedaan kunnen worden inmaatregelen die bijdragen aan toekomstbestendige bedrijventerreinen.

Regionale uitvoeringskosten Nij Begun

De provincie Groningen maakt uitvoeringskosten voor het verder uitwerken van de maatregelen in het kader van Nij Begun. Hiervoor wordt 7 miljoen euro overgeheveld van de begroting van BZK naar het provinciefonds.

Natuurbrandpreventie en -mitigatie
Het ministerie van LVVN stelt middelen beschikbaar ten behoeve van het voorkomen en beperken van natuurbranden. Met deze bijdrage van 6 miljoen euro in 2025 worden de provincies in staat gesteld om natuurbrandbeheersingsplannen op te stellen en betrokken partijen te begeleiden.

ERTMS Zeeland
In 2025 wordt een eenmalige bijdrage verstrekt door het ministerie van IenW ter ondersteuning van de implementatie van het European Rail Traffic Management System (ERTMS) op de Zeeuwse lijn en de bijbehorende maatregelen ter beperking van hinder voor reizigers en de regio. Het gaat om een bedrag van 5 miljoen euro.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Naast de hiervoor genoemde overboekingen zijn er diverse overboekingen vanuit andere begrotingshoofdstukken naar de begroting van het provinciefonds. Het gaat in totaal om 24 miljoen euro in 2025. Dit betreft onder andere een overboeking van het ministerie van IenW voor de regionale kennisfunctie bodem en ondergrond van 4 miljoen euro en twee overboekingen van het ministerie van LVVN voor respectievelijk de gebiedsofferte Noord-Nederland van 3 miljoen euro en Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) voor 2 miljoen euro.

ACCRES PROVINCIEFONDS: UITGAVEN

In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Uitgaven
Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

Prijsbijstelling

PRIJSBIJSTELLING: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Uitgaven
Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

Arbeidsvoorwaarden

ARBEIDSVOORWAARDEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Uitgaven
Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

Aanvullende Post

AANVULLENDE POST: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2025
Stand Miljoenennota	**– 5.907**
Meevallers	*– 49*
Onderuitputting middelen klimaatakkoord	– 7
Onderuitputting medeoverheden	– 8
Onderuitputting Traditionele Eigen Middelen	– 31
Overige meevallers	– 3
Overboekingen Aanvullende Post	*– 15*
Nabetaling TEM	0
Vertragingsrente TEM	– 14
In=uittaakstelling	*1.409*
Invulling in=uittaakstelling	1.409
Stand Najaarsnota	**– 4.562**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting middelen klimaatakkoord

Dit betreft middelen die niet zijn opgevraagd en daarom worden afgeboekt.

Onderuitputting medeoverheden

Dit betreft middelen die niet zijn opgevraagd voor uitvoerings-kosten Omgevingswet.

Onderuitputting Traditionele Eigen Middelen

De Traditionele Eigen Middelen (TEM)-reservering is een risicoreservering voor nabetalingen inclusief vertragingsrente aan de Europese Commissie. Er worden geen nabetalingen in 2025 meer verwacht, waardoor de risicoreservering voor dit jaar kan worden afgeboekt.

Overige meevallers

Dit betreft onder andere meevallers op de uitvoeringskosten klimaat en de eigen bijdrage huishoudelijke hulp. Deze middelen zijn niet opgevraagd voor specifieke maatregelen.

Overboekingen Aanvullende Post

Nabetaling TEM

Er is een Traditionele Eigen Middelen (TEM)-nabetaling van 430 duizend euro gedaan aan de Europese Unie naar aanleiding van een herbeoordeling van dossiers. Deze middelen zijn na aftrek van perceptiekostenvergoeding (120 duizend euro) overgeheveld vanaf de reservering op de aanvullende post naar de BZ-begroting.

Vertragingsrente TEM

Aan de Europese Commissie zijn meerdere nabetalingen gedaan over de TEM. De corresponderende vertragingsrente op de nabetalingen bedraagt circa 14 miljoen euro. Deze middelen worden overgeboekt naar de begroting van Buitenlandse Zaken.

In=uittaakstelling
Invulling in=uittaakstelling
De in=uittaakstelling wordt bij de Najaarsnota met circa 1,4 miljard euro ingevuld. Deze 1,4 miljard euro bestaat uit (i) de onderuitputting op departementale begrotingen (circa 1,2 miljard euro) en (ii) het saldo van de generale mee- en tegenvallers en uitvoeringsinformatie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (circa 0,2) miljard euro). Hiermee resteert circa 4,6 miljard euro aan openstaande in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting die bij het Financieel Jaarverslag van het Rijk nog moet worden ingevuld. Het bedrag dat aan het eind van het jaar niet ingevuld wordt, leidt tot een saldoverslechtering in 2025. Zie paragraaf 1.2.2 voor het totaaloverzicht van de in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting in 2025.

Bijlage 3: Volledige belasting- en premieontvangsten

Tabel 1 Raming belastingen en premies op EMU-basis (in miljoenen euro)			
	MN2026	NJN2025	Verschil
Indirecte belastingen	**122.048**	**121.973**	**– 75**
Invoerrechten	4.672	4.457	– 215
Omzetbelasting	82.798	82.798	0
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.463	1.447	– 16
Accijnzen	11.499	11.566	67
- Accijns van lichte olie	4.538	4.646	109
- Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	3.204	3.206	2
- Tabaksaccijns	2.560	2.560	0
- Alcoholaccijns	382	382	0
- Bieraccijns	472	445	– 27
- Wijnaccijns	343	326	– 17
Overdrachtsbelasting	4.192	4.192	0
Assurantiebelasting	4.178	4.178	0
Motorrijtuigenbelasting	5.107	5.196	88
Belastingen op een milieugrondslag	6.705	6.693	– 12
- Afvalstoffenbelasting	264	285	22
- Energiebelasting	5.206	5.206	0
- Waterbelasting	345	362	16
- Brandstoffenheffingen	1	1	0
- Vliegbelasting	833	783	– 50
- Kolenbelasting	1	1	0
- CO2-heffing glastuinbouw	56	56	0
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	628	628	0
Belasting op zware motorrijtuigen	204	204	0
Inframarginale heffing	0	0	0
Bankbelasting	601	615	14
Directe belastingen	**161.451**	**164.585**	**3.134**
Inkomstenbelasting	11.939	14.376	2.436
Loonbelasting	88.914	88.914	0
Dividendbelasting	7.467	7.467	0
Kansspelbelasting	1.004	1.004	0
Vennootschapsbelasting	48.498	48.868	370
Bronbelasting op rente en royalty's	23	51	28
Schenk- en erfbelasting	3.606	3.906	300
Overige belastingontvangsten	321	321	0
Totaal belastingen	**283.820**	**286.879**	**3.060**
Premies volksverzekeringen	44.200	42.887	– 1.313
Premies werknemersverzekeringen	101.625	101.625	0
waarvan zorgpremies	60.637	60.637	0
Totaal belasting- en premieontvangsten op EMU-basis	**429.645**	**431.392**	**1.747**

Tabel 2 Raming belastingen en premies op kasbasis (in miljoenen euro)			
	MN2026	NJN2025	Verschil
Indirecte belastingen	**123.729**	**123.677**	**– 52**
Invoerrechten	4.706	4.506	– 200
Omzetbelasting	84.044	84.044	0
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.471	1.436	– 35
Accijnzen	11.565	11.625	60
- Accijns van lichte olie	4.543	4.643	100
- Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	3.223	3.223	0
- Tabaksaccijns	2.617	2.617	0
- Alcoholaccijns	382	382	0
- Bieraccijns	464	439	– 25
- Wijnaccijns	336	321	– 15
Overdrachtsbelasting	4.391	4.391	0
Assurantiebelasting	4.176	4.176	0
Motorrijtuigenbelasting	5.093	5.193	100
Belastingen op een milieugrondslag	6.652	6.661	9
- Afvalstoffenbelasting	265	285	20
- Energiebelasting	5.256	5.256	0
- Waterbelasting	344	359	15
- Brandstoffenheffingen	1	1	0
- Vliegbelasting	786	760	– 26
- Kolenbelasting	1	1	0
- CO2-heffing glastuinbouw	0	0	0
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	629	629	0
Belasting op zware motorrijtuigen	202	202	0
Inframarginale heffing	199	199	0
Bankbelasting	601	615	14
Directe belastingen en premies volksverzekeringen	**158.160**	**167.875**	**9.714**
Inkomstenbelasting	9.231	18.243	9.012
Loonbelasting	88.691	88.691	0
Dividendbelasting	7.333	7.333	0
Kansspelbelasting	1.020	1.020	0
Vennootschapsbelasting	48.218	48.588	370
Bronbelasting op rente en royalty's	62	94	32
Schenk- en erfbelasting	3.606	3.906	300
Overige belastingontvangsten	333	333	0
Totaal belastingen op kasbasis	**282.222**	**291.884**	**9.662**
Premies volksverzekeringen	44.229	41.251	– 2.978
Premies werknemersverzekeringen	101.260	101.260	0
Aansluiting naar EMU (KTV)	1.934	– 3.003	– 4.937
Totaal belasting- en premieontvangsten op EMU-basis	**429.645**	**431.392**	**1.747**